

pén

... šopek
zvončkov
si želén!

Natalie Johnov

Martin Horvat,

naj... Pomurec leta 2008
Zgodba z naslovnice, str. 16

VESTNIKOV
MESEČNIK,
četrtek,
29. 01. 2009,
167. številka

*Morda se je kdo odpravil na dolgo pot in zdaj nekje daleč od doma toži:
Dežela rajskomila, prekmurski ljubi kraj, zakaj sva se ločila, da žalosten sem zdaj.
Ce bi imel s sabo Vestnik, bi mu bilo nekoliko lažje, ko bi bral Pén,
ki izide 26. februarja, pa bi ob njem pozabil na vse hudo.*

Bombaaaaa! Platini bo gradil v Lendavi Tadeja je **Odločitve** izbrala Tomija

Mon dieu, nočne tekme!

Zadnji uspehi lendavskega nogometnega prvotigaša, ki ostaja prej ali slej nogometni ponos regije, odmevajo tudi v žogobrcarski Evropi. Da je Nafta klub, v katerega se spleča vlagati, je ugotovil tudi prvi mož evropske nogometne zveze UEFA, Francoz MICHEL PLATINI.

Kot smo pentutarji uspeli ponazoriti s fotoaparatom, je zaradi tega nemudoma prišel v Lendavo, kjer se je srečal z najpomembnejšimi funkcionarji slovenske nogometne zveze in Nafta – tako so ob Francozu Naftin predsednik MIRKO HORVAT pa šef NZS RUDI ZAVRL in direktor Nafta MARJAN DRVARIČ.

Platini je bil nad Lendavo navdušen in je takoj podpisal predpogodbo o postavitvi reflektorjev še pred spomladanskim nadaljevanjem prvenstva. UEFA bo prispevala 50 odstotkov denarja, 50 odstotkov pa Platini iz lastnega žepa. Slednji bojda zato, ker še nikjer ni pil tako dobrega vina kot v Lendavskih Goricah ...

Frbo

TT + TT = SIMPLY THE BEST

Še vedno najlepša Slovenka, misica TADEJA TERNAR iz Beltincev, je kljub številnim bolj ali manj resnim oboževalcem še vedno zelo rada v družbi tistih, ki jih je spoštovala in so bili del njenega življenja tudi, ko še ni bila uradno najlepša. Mednje vsekakor sodi tri leta mlajši brat TOMI, ki je eden najbolj perspektivnih slovenskih igralcev tenisa. Ali bo kdaj najboljši v podalpski deželici tudi v članski konkurenci, bomo še videli. A za zdaj kaže, da mu veliko ne manjka ...

Ovša

Okrepitve Ona pravi DA!

Pridi, le pridi!

Do sklepa redakcije Pentut se še ni vedelo, ali se bo vodstvu lendavske privoligaške ekipe uspelo dogovoriti za prestop napadalca DAMIRJA PEKIČA (nekoč Maribor, zdaj madžarski ZTE) k Nafti. Pri slednji namreč najbolj »škriplje« prav med tistimi, ki so odgovorni za dajanje zadetkov. Vrnitev Pekiča v Slovenijo bi bila torej posebej za lendavsko nogometno moštvo še kako dobrodošla. Prvo vprašanje pri tovrstnih poslih je seveda denar, a vsaj tako (če ne še bolj) pomembno je mnenje Damiirjeve izvoljenke. Ta je po pentutarskih virih rekla: »DA! In to za Nafto, ne za ZTE!

Frbo

Tuta, ki to ni

Lojzko je navdušila Kmetija

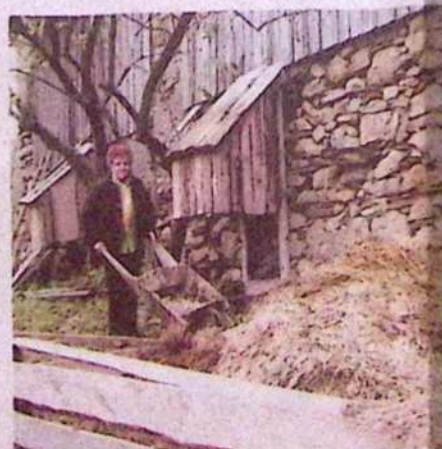

Pogled na najbolj znano slovensko kmetijo

Čeprav na teh straneh velikokrat govorimo o resnicah in »resnicah«, vam v tem primeru ponujamo čisto verodostojno zgodbo naše bralke in sodelavke LOJZKE iz PODGRADA. Skupaj z možem sta bila namreč zvesta gledalca ene od TV-nadaljevanj. Zato sta se odločila za obisk verjetno najbolj znane kmetije na Slovenskem v kraju Mrzli Vrh. Zanimivo ob tem je, da so se Lojzki ob pohajkovanju po Gorenjskem, ki tudi sama prihaja s kmetije, ob tem obudili spomini na otroštvo. Med drugim piše: »Vstajali smo zgodaj. Otrok nas je bilo osem. Vsak je imel svoje delo. Takrat smo delali brez strojev, okopavali smo tudi koruzo. Imeli smo trdo otroštvo.«

Sicer pa so televizijske zvezde s sodobne kmetije prepričale Lojzko, čeprav je šlo zgolj za dobro režiran (in seveda z velikimi denarji sponzoriran) resničnostni šov. Posebej je Lojzko navdušila Prekmurka Sabina, za katero je ves čas navijala.

Vidiš, ka je v kmetijstvi prihodnost!

Lojzka je s spoštovanjem in nostalgijo poprijela za »talige«, ki so jih prevažali tudi tekmovalci v bigbrotherjevski Kmetiji.

Simbioza

Muca, zajček in piščančki

Ko-ko-mijauu

V šoli se učimo, da so med živalskimi vrstami naravni sovražniki. A naučeno vedno ne drži – kot vidite, so lahko mački, zajci in piščanci tudi prijatelji. Pa si človek takole nedolžno zaželi, da bi bilo podobno tudi v slovenski stvarnosti! Morda pa bi se lahko tisti, ki so jim tako pri srcu zdrave in nenehna podtikanja, malce dlje zazrli v fotografijo ...

Frbo

Koalicija po naše

Parlament

Ve se, kdo v Sloveniji vlada (ali pa tudi ne, če je soditi po potezah predsednika vlade Pahorja) – koaliciji se uradno sicer reče SD + DESUS + ZARES + LDS, vendar pa se življenje velikokrat obrača drugače. Mureki velikokrat govorimo, da se »naši« poslanci v Ljubljani obnašajo preveč strankarsko in premalo lokalpatriotsko.

Kot vidite, bo poslej drugače – politična »nasprotnika« (prvi je vplivni član SLS, drugi SD) RADOVAN ŽERJAV in ANTON KAMPUŠ sta si pred državnim hramom demokracije segla v roke in glasno obljubila, da bosta skupaj skrbela za infrastrukturni (pa tudi siceršnji) razvoj regije. Gospod iz ozadja FRANC JURŠA (Desus) pa je v tem primeru očitno odgovoren, da dogovori prvih dveh po telefonu kar »v živo« pridejo do pravih ušes.

Ovša

Vsi naši!

Politika-ha-ha

Alojz Grnjak častni član Künštinih Prlekov

Čehi smo veseli, što toga ne bi zna, sami lüštni muzikanti, z Železnih smo Dver doma. Ni gostije pa norije, nič ne gre brez nos, radi bomo zaigrali, ka fsen de krotek čas.

(A. Grnjak)

Spodobi se, da vsi narodi in narodnosti znotraj države slovenske ohranjajo svojo bit. Tega so se spomnili tudi na desnem bregu Mure, kjer so ustanovili društvo z nazivom Künštni Prleki. Sedež vlade republike Prlekije je na izletniški kmetiji Belec v Železnih Dverih, na drugem občnem zboru pa so včlanili tudi glasbeno legendo ALOJZA GRNJAKA, ki je spisal tudi Prleško himno. Seveda so njegov pristop primerno proslavili, ni manjkalo vesele glasbe in rujnega vinca ... ROMAN MARIČ, bolj znan kot Pepek z brega, o društvu pravi: »Künštni Prleki smo veseli in lüšni lidje, ker se trüdimó vesoljni Sloveniji in cejlmi svejti pokozati, ka dosti znomo, dosti momo in smo fse to pripravleni tolati s fsakšini človekon!«

Tekal

Nova metla že pometa

Direktorovanje

Vej sta pa še nej za smetišče!

Znano je, da je župan Moravskih toplic FERI CIPOT (v ozadju) postal prvi regijski smetar – uradno se temu reče direktor podjetja CERO Puconci. Kot je bilo pričakovati, je že sprejel prve konkretne ukrepe. Tako naj bi na smetišče zgodovine romala nekdanji prvi mož Triglava RUDI CIPOT in (še ne upokojena) direktorica Podjetja za informiranje IRMA BENKO. Ja, tole je malo za šalo, niti malo pa ni nedolžno šušljanje, da bosta tako prvi kot druga tesna sodelavca šefa za odpadke Cipota. Na kakšen način bodo »smetiščno« sodelovali, je še zavito v tančico skrivnosti.

Mako

Snežno veselje

Pri gradu zima (vseeno) je

Tej praj je Pahor?

Zime so v naših krajih vedno manj snežne, čeprav je vsaj nekaj snega tudi tokrat nasulo. Na soboškem grajskem dvorišču so hitro izkoristili belo opojnost za zimsko radost. Postavili so pravcato množico snežakov, ki dajejo slutiti, da podnebne spremembe vendarle še niso čisto »zmešale« vremena.

Mako

PRI CAFOKU SO TRGALI ANTONI IN ANTONIJE!

Roškarjevi so pripravili prvo Antonovo trgatev, ki bo poslej tradicionalna – Sovinjonov suhi jagodni izbor, ledena trgatev s 166 Oe stopinjami sladkorja

Doslej je bilo v vinorodnih okoliših Slovenskih goric, Halož, Prlekije in Prekmurja že veliko predikatnih, poznih, ledenih in podobnih trgatev, poimenovanih po Miklavžu, Luciji, božiču, Štefanu, Silvestru, novem letu, Prešernu, svečnici, Treh kraljih ..., zdaj pa se jim je pridružila še ena, pa še ta dodatno nenavadna.

Na turistični kmetiji Roškarjevih (po domače jim pravijo Cafok) v Lastomercih pri Gornji Radgoni, kjer že najmanj tretjo generacijo domujejo Antoni (Tončki), so se namreč odločili pripraviti prvo Antonovo trgatev, ki bo poslej vedno 17. januarja, ko goduje sv. Anton. In že prva tovrstna trgatev, ki je minila v idiličnem zimskem, sončnem, a zelo mrzlem jutru le nekaj deset metrov od domačije Roškarjevih, je bila izjemno uspešna. Iz zmrznjenih jagod so namreč stisnili enkratno kapljico, sicer bistveno manj (okoli 25 litrov), kot bi je bilo ob normalni jesenski trgatvi, toda kakovost je bila nadpovprečna: 166 Oe stopinj sladkorja namreč pomeni, da gre za sovinjonov suhi jagodni izbor – ledeno vino.

Ves čas je trgače in kletarje spremljal harmonikar Dejan Belna iz Ihove pa tudi sicer je bilo izjemno prijetno in veselo. Med drugim je zapela tudi mlada gospodinja Simona Roškar.

PHOTO O. B.

Da bi bilo vse »zakonito« in po veljavnih predpisih, je skrbel kmetijski svetovalec Stane Klajnsček, ki je predvsem nadzoroval sladkobo stisnjenega grozdja.

Prva grozda sta odrezala častna gosta – župana Svetega Jurija ob Ščavnici Anton Slana (s klobukom za rozgami) in Gornje Radgone Anton Kampuš (spredaj desno), ki je ob tem tudi poslanec DZ.

Na prvi Antonovi trgatvi se je z jutranjimi sončnimi žarki zbralo kakšnih 20 trgačev, predvsem Antoni in Antonov, Tončk in Tončkov, med katerimi sta bila dva domača Antona, potem poslanec DZ in župan Gornje Radgone Anton Kampuš, župan Občine Sveti Jurij ob Ščavnici Anton Slana ..., zraven pa je bilo še nekaj »pomagačev«.

Po močnem tekočem in kulinarinem okrepčilu je bilo grozdje hitro pospravljeno s trsov. Takoj zatem spet obilna malica kar v vinogradu in odhod v klet ter hkrati na domačijo, kjer je iz kuhinje že dišalo po mnogih dobrotah.

Turistična kmetija Roškarjevih s krajšimi prekinitvami deluje že od leta 1971 in je znana kot ena prvih tovrstnih kmetij na severovzhodu države sploh. Postavila sta jo Maruška in Anton Roškar, pozneje sta jo imela nekaj časa Anton mlajši in njegova žena Anica, sedaj pa gospodarja na kmetiji že tretji Anton z ženo Simono. Imata tri otroke, kar kaže, da bo kmetija živela še naprej.

Še posebej zadovoljna in vesela sta bila mlada gospodarja, Simona in Tonč, ki s svojimi pogosto novimi idejami popestrita turistično ponudbo ne le svoje kmetije, temveč tudi širšega gornje-radgonskega območja.

V času, ko so Tonč mlajši in prijatelji stiskali natrgane grozdne rozgine, se je tik ob kleti sladkalo tudi nad 60 jelenov, ki se vedno radi pokažejo obiskovalcem Roškarjeve turistične kmetije. Tokrat je skrb zanje prevzel domači kužek Lessy.

Amerika je bila in ostala veliko, prepoznavno postkolombijsko Apodeželje, v katerem že več kot sto let životari in širi okrog sebe neonsko svetlobo največja svetovna vas Hollywood, večni izziv filmskih uspehov, porazov in intrig, človeških nesreč in provokacij, ki so se na začetku novega koledarskega leta zvrstile v manifestacije, ki še vedno zbuja veliko radovednost javnosti v vseh neameriških kottičkih sveta.

AMERICAN IDOL

Ne glede na to, ali gre za oskarje, zlate globuse, grammyje ali emmyje, je vse že vnaprej znano in že videno, razen oblek, tu in tam kakšnega novega obraza. Ljudje še vedno, čeprav se je recesija tudi tukaj dotaknila debelih denarnic in težkih tekočih računov, nasedajo lažem, saj so tukaj zamotane, zavite v različne dizajnerske izmišljenosti ter plasirane z interplanetarno širino in hitrostjo. Nagrade, priznanja, pozlačeni kipci različnih velikosti in teže so samo povod za množična shajanja, druženja, kjer se bogati in slavni vrtijo v glamurju, nedostopnih koncentričnih krogih producentov, agentov, novinarjev in v zunanem, najbolj oddaljenem krogu radovednih gledalcev. Vse je tukaj mimohod zvezd in zvezdnikov na razprodaji: za ceno nihče ne sprašuje; pohlep nima vrednosti, oboževanje

je brez kriterijev. Vsi pristajajo na vse pogoje, a posledica teh »umetniških pogodb« je, da kasneje plačujejo za sposojeno slavo, krdelo telesnih varuhov in na koncu razočarani pobegnejo v svoje vile na Malibu, Beverly Hills, se umaknejo nenasitni radovednosti obiskovalcev, gledalcev in fanov, ki lahko o njih prebirajo - če se jih že ne morejo osebno nagledati, dotakniti in ogovoriti - v takšnih pogrošnih revijah, kot so Star, In Touch, Life and Style, People, Us.

Kdor se je navadil na hollywoodski stil življenja, lahko od blizu spremlja moč in tragedijo slave, vpliv šovbiznisa in njegovo tragično ničevnost.

(O usodi režiserja Romana Polanskega se bo odločalo v prihodnjih dneh, ali se bo zaradi obtožbe posilstva mladoletnice slednjič lahko vrnil v Hollywood ali ne. Ko je pred petimi leti dobil oskarja za film Pianist, ni smel priti po zlati kipec, ker bi ga že na letališču aretirali!)

Slava tukaj nesramno zapeljuje, denar neusmiljeno kvira naivne otroke ameriške demokracije - toda množica mladih nadobudnežev trumoma prihaja na ulice Los Angelesa z željo uspeti, ostati in uživati, dokler je mogoče.

Te dni so se začele avdicije za najbolj priljubljeni ameriški šov program American Idol, ki že osmič zapored prikazuje ožno in nesmiselno tekmovanje anonimnih »genialcev« s posluhom ali brez njega. Programski koncept je osmisli angleški glasbeni producent Simon Cowell in je preprost: štiričlanska komisija

(do lani tričlanska) potuje po ameriških mestih, prireja avdicije in izbira nadarjene posameznike, ki potem postanejo uspešni pevci. Kdor vzdrži, postane slaven, če bo vztrajen, bo lahko čez štiri ali osem let kot slavni pevec zapel na inavguracijski večerji novega ameriškega predsednika.

Že omenjeni Simon, črnski producent Randy Jackson, pevka Paula Abdul in zdaj še avtorica tekstov Kara DioGuardia poslušajo nastope anonimnežev, kar je pravo sififovsko početje. Kamere prikazujejo tiste redke izbranice, ki so zadovoljili kriterije četverice, v glavnem pa so to tragikomični prizori nastopajočih, ki mislijo, da so rojeni glasbeniki, pojejo pa tako, da je Simon eni od kandidatov rekel, da »mijavka kot mačka, ki so jo vrgli s strehe«. V Kansas Cityju je prišlo na avdicijo več tisoč mladih. Mnogi so

prišli ne samo s prijatelji, ki naj bi jih bodrili pri njihovih poskusnih nastopih, marveč tudi cele družine, od sestre, staršev do babice. Ameriška vzgoja dovoljuje mladim, da od ranih nog poskušajo živeti samostojno, da sami odločajo, ne glede na to, ali imajo prav, ali so v zmoti, ali so po svoje »obrisani«. Starši jih v glavnem pitajo z lažnimi prepričanji, da so genialni. Tako so nastopajoči ljudje nekritični duhovni invalidi, ki imajo o sebi previsoko mnenje, pa se potem ob prvi negativni zavrtnitvi mečejo od razočaranosti po tleh, jočejo, padajo v depresijo, postajajo neozdravljivi poraženci, namesto da bi bili objektivni ocenjevalci lastnih možnosti, vztrajnejši borci za lastno identiteto. Eden od nastopajočih je prišel v kričeče rumeni obleki, čevlji in klobuku, poplesaval je pred žirijo kot klovn, ki vabi v cirkus, pel pa je tako umetno, neartikulirano, da ga je Simon vprašal, ali poje v bolgarščini. Drugo dekle je prišlo v bikiniju in članica žirije Kara je dodala, kako upa, da prihodnjič ne bo prišla gola. Izgubljeni v opojnem vrtincu možnosti in (ne)talenta bodo izbranici šest mesecev sodelovali v teku z ovirami do hollywoodske dvorane Nokia Theatra. Oddaja American Idol je namreč ena najbolj gledanih televizijskih oddaj, njen glavni sponzor je Ford, kajti tukaj, v Hollywoodu, je celo posmeh neumnega, nenadarnega kandidata donosen posel, ki polni blagajne. Ameriška družba tako in tako ocenjuje uspeh samo po Box Officeu.

Zato je Steven Spielberg, resnični hollywoodski mag, ob podelitvi nagrade Cecil B. DeMille za življenjsko delo rekel: »Mislim, da občutki, ki trenutno lebdijo v teh težkih časih gospodarske krize, lahko porodijo dobre zamisli za različne filme v prihodnosti. Tako tiste, namenjene najširšemu občinstvu, kot tudi tiste - in to želim poudariti - umetniške filme, namenjene manjšemu številu gledalcev, a zato prav tako pomembnemu delu publike. Kajti nikoli ne smemo pozabiti, da so med gledalci posamezniki, katerih okusa ne smemo prezreti, brez katerih bi se vsaka kinematografija znašla v nevarnosti, da izgubi svojo ustvarjalno identiteto.«

RAZMIŠLJANJE

Jožef Rituper

Februar je pravi mesec! Kaj vse smo morali preživeti, da smo se končno znašli pred njim. Od tistih poznih jesenskih, vsak dan krajših dni, ko so nas v meglenih jutrih pozdravljala vedno bolj gola drevesa ter listje po poteh in pločnikih, pa vse do razkošnega in bučnega decembra ter njegovega antipoda, tankih denarnic in prisilne skromnosti polnega januarja. Da, pravo nasprotje sta si ta dva meseca - kot tista ameriška siamska dvojčka nekoč, ki sta se vmes znala tudi zravsati. Čeprav sta skupaj, sta si zelo oddaljena. Saj, eden je na začetku, drugi na koncu leta.

Februar je nekakšen vratar pomladi. Je kot predzadnja železniška postaja na poti do doma. Vračaš se s potovanja in naenkrat ugotoviš, kako drag ti je domači kraj. Zvlaka opazuješ in nestrpno čakaš, da boš zdajci v daljavi zazrl obris domačega kraja ali vsaj kakšen znan drobec ob progi ali nekje v bežeči daljavi. Tam stoji že, se ti bo zdelo, od vekomaj in si zdaj neizmerno srečen, ker si ga zagledal - prvo srečanje z domačim krajem po daljšem času. Včasih pa ti je bil nepomemben, zanemarljiv, ravno toliko, da se ti je, bog ve kdaj in zakaj, sam od sebe zapisal v podzavest. Februar je tudi takšen. Vem, da bom vsak hip začutil pomlad. Februarja je pomlad tik pred zdajci.

Ljubim februar

(Zvončki)

Ne more mi več uiti. Počutim se kot igralec na ruleti, ko ve, da ne more več ničesar izgubiti, da lahko samo še dobi.

Da, vratar pomladi je februar, morda celo vseh začetkov. Zgodnjo mladost bolj kot z drugimi letnimi časi še najlažje povežem s pomladjo. Ko je neko nedeljo jutraj posijalo v posteljo močno sonce, da me je zaščemelo, in je oče še pred kosilom napovedal, da homo šli danes popoldne na sprehod v Črnske meje nabirat zvončke. Ne morem trditi, da se je to zgodilo ravno velikokrat. Morda vsega skupaj dvakrat, trikrat, toda živo mi je ostal v spominu ta skorajda obredni dogodek, ko sem šel med staršema in smo se držali za roke, onadva pa sta se pogovarjala le o lepih rečeh. Vračali smo se hitreje. Pot je bila predolga in me je oče moral nesti. Stebelca v šopku, ki sem ga oklepal z obema rokama, so bila topla, ko smo jih doma razdelili v dva kozarca od gorčice. Enega za okensko polico, drugega smo postavili na radijski sprejemnik na steni. Ali sploh obstajajo vaze za zvončke?

Zvončki delujejo nežno, toda v njih mora biti neznanjska moč, da so sposobni kljubovati hudemu mrazu. Zimsko sonce jih zvabi, da pokukajo iz zemlje, naslednjo noč pa pritisne hud mraz, oklene jih zmraznjena prst, oni pa vztrajajo - kot sulice so se prebili iz zemlje na plan in zdaj, kot da zrejo v nebo, čakajo, kdaj bo popustil mraz, da bodo lahko pokazali svoje nežne bele cvetove. Narava nas je bogato obdarila z njimi, kot da bi se zavedala, da bodo ljudje po dolgi zimi željni cvetja. Zato jih ne zmanjka tudi, ko jih natrgamo več, kot je potrebno in normalno.

Vsakdo ve, še iz mladih let, kje v svojem domačem kraju najde zvončke. Rastejo v šopih. Spoštovati jih je treba, in če jih ima kdo posajene doma, jih ne sme pokositi, dokler listi ne polčejo, to pa je šele enkrat v maju. Vse okrog je lahko pokoseno, tam v šopu visoke, nepokosene trave pa se zvonček počasi postavlja od pomladi, odpravlja se spat, da nas bo prihodnjo pomlad spet razveselil. Sliši se malce otroško kot kakšna pravljica. Ampak saj smo vendar na začetku ugotovili, da te zvonček lahko privede v otroštvo.

Vse to prinese februar, nekega dne v februarju se vse to začne dogajati. Res, dober je ta mesec! Škoda, da so mu prisodili tako malo dni.

MADE IN USA

Branko Šomen

Človek ni le svoja bolezen ali svoja starost, človek je svoje življenje

Alojzija Kranjc – nekdanja telefonistka

Življenjske zgodbe starejših ljudi navadno potrjujejo spoznanje, da so za srečno življenje potrebni: poklic, ki ga rad opravljaš, družina, prijatelji, zdravje, vera – ne nujno po tem vrstnem redu in vsaj nekaj od naštetega. Gospa Alojzija Kranjc, ki zdaj živi v domu starejših občanov v Gornji Radgoni, je imela zanimiv poklic, dobrega moža in štiri otroke ter prijatelje, le zdravje jo je v starosti začelo zapuščati, vendar ne toliko, da ne bi ohranila dobrega spomina, razsodnosti, treznega odnosa do življenja, ki ji omogoča sprijaznjenje z usodo v invalidskem vozičku. Jasne modre oči z zanimanjem zrejo v svet, pogovor kaže, da je bilo njeno življenje zanimivo in da je kljub tegobam tudi v starosti ohranila samospoštovanje, ki ne mara pomilovanja.

Poklic kot iz starega filma

Pot do doma starejših, če se ozreva nazaj, v kraj vašega otroštva, gostilno Etelke Žiško v Šalovcih, je trajala kar nekaj časa in ni bila vedno z rožicami posuta.

Mama Etelka je imela v Šalovcih znano gostilno, oče Janez pa se je tja priženil, pomagal ji je, obenem pa je bil tudi predsednik občine. Zelo se je zanimal za politiko in bil uspešen Benkov agitator. Včasih sem šla z njim, ko ga je obiskal. Benkovi so vedno zmagali, tudi po zaslugi mojega očeta. Leta 1930 sem se rodila jaz, njun prvi otrok, in do desetega leta preživljala srečno otroštvo. Po desetih letih pa se je mama odločila še za enega otroka, rodila je sestrico Adelo in devet dni po porodu umrla. Njena smrt pa je na moje življenje vrgla senco, vse je postalo drugačno, kot sem si predstavljala. Oče se je še enkrat poročil, dobili smo še brata Janeza in Štefana ter sestro Zorico.

Kako je bilo odrasčati v gostilni?

Lepo. Vedno so bile kakšne veselice, dvorišče je bilo ograjeno z brezami, v veliki sobi so bile cimbele, ob slavjih je prišel še violinist, vedno so igrali Cigani. Bili smo na dobri točki, ljudje so se pogosto ustavljali pri nas – na primer, ko so prihajali z »buče« v Petrovcih, ali ob drugih priložnostih. Mama in pozneje mačeha sta bili dobri kuharici, jedi priljubljene in tradicionalne: goveja juha z mesom, golaž, topla in hladna pečenka. Gostje so raje pili pivo iz soda kot iz steklenic. Imeli smo tudi abonente: policiste, učitelje, uradnike.

Kaj pa šolska leta?

Osnovno šolo sem obiskovala v domačem kraju in kar dobro sem se učila, najraje sem imela zemljepis, pa tudi kuharski tečaj pri Aladarju Makariju so bili zanimivi, kar je spekel, smo mu vedno pojedle in se zabavale, ko je opazil in se razjezil, seveda samo za šalo.

Nato pa, že v vojnem času, Sobota in meščanska šola. Iz naše vasi se nas je kar nekaj vsako jutro vozilo z vlakom, vračali smo se popoldne. Pred poukom pa sem morala zelo zgodaj vstati in opraviti še svoje dolžnosti, recimo zamesiti kruh. Včasih se nisem utegnila niti počesati, in ker sem imela dolge lase, so me na poti do Sobote uredile sošolke. Pouk smo imeli v soboškem gradu,

upraviteljica, Madžarka, je bila do mene prijazna in tudi jaz sem jo imela rada, bila je namreč neverjetno podobna moji mami. Meščansko šolo smo končali leta 1944, po vojni pa smo delali nostrarifikacijske izpite, da so nam priznali nižjo gimnazijo. Želela sem nadaljevati šolanje, a ni šlo, zato sem do osemnajstega leta ostala doma, prej namreč nisi mogel dobiti službe.

In tako prihajamo do pošte in vašega življenjskega poklica.

Kot novinka sem začela delati na pošti v Rankovcih, nisem se še privadila, pa sem že morala iti nadomeščat v Bodonce. Stalno sem nekaj spraševala, in ko se je upravnik naveličal, je rekel: »Zraven si bila in gledala, torej moraš znati!« Pisal se je Horvat in pri njem je moral biti red. Veliko sem se naučila in pridobljene navade ohranila vsa službena leta.

Po teh začetkih sem šla za eno leto v Maribor in opravila pošno šolo. Tam smo se učili tudi ruščino in francoščino, ki je bila poštni uradni jezik. Nato so me namestili v Bodonce. Moje znanje pa še vedno ni bilo zadovoljivo, zato sem se večkrat peš napotila h Gradu, da bi dobila nasvet od tamkajšnje upraviteljice. Pri njej sem prespala in se zgodaj zjutraj spet vrnila v Bodonce.

Kdaj pa ste prišli v Soboto?

Mislím, da leta 1950 – takrat je bil upravnik gospod Perš, tudi strog in redoljub. Delati sem morala vse, pri okencu, telefonih, na paketnem oddelku, kakor je naneslo. Biti smo morali zelo natančni, še svinčnika nisi smel vzeti, ne da bi prej prosil. Večkrat sem morala iti na Hodoš – pošiljali so nas, kamor je bilo pač potrebno.

To pa je bil tudi čas za ustvarjanje družine.

Zanimivo, da se nisem poročila z nikomer iz svojega okolja. Moj bodoči mož Franc je prišel iz Ljubljane. Med vojno je bil skupaj s starši in sestro odpeljan v taborišče, kjer je njegova mama umrla, s sestro pa sta se vrnila domov. Ko je bil pri vojakih v Zagrebu, je naredil meteorološko šolo in se po vojaščini zaposlil v Ljubljani. Iz Ljubljane pa so ga premestili v Soboto, kjer so postavili novo vremensko postajo. Tu sva se spoznala in spoprijateljela, s čimer pa moj oče ni bil povsem zadovoljen. Malo ga je motilo, da ni bil »naš človek«.

Vidva pa sta se dobro razumele vse življenje.

Seveda sva se poročila in začeli so prihajati otroci, najprej trije: Mojca, Franček in Zdravko, deset let za njimi pa še Vito. Želela sem si še eno punčko in vsi so bili razočarani, ko se je rodil fantek, češ obljudila si nam punčko. Pa sem vesela, da je bilo tako. Težko bi našel tako pozornega sina, kot je Vito. Ni pa bilo lahko imeti takšne službe, ko je bila moja, s spremenljivim delovnim časom in štirimi otroki. Dokler so bili majhni, smo imeli gospodinjsko pomočnico. Ko so zrastle, pa smo že shajali sami. Z možem sva se o vsem dogovorila in glede vzgoje nastopala enotno. Navadila sva jih, da so že kmalu znali pomagati, kaj pripraviti, skuhati, vsi smo delali vse. Bila sem pa strožja od moža, mene so se bolj bali. Če so kaj prosili, je rekel, naj vprašajo mamo, in to je pomenilo, da verjetno ne bo nič. Sicer pa smo živeli

normalno družinsko življenje, obhajali vse praznike in to lepo navado ohranili do danes.

Vaše delo telefonistke pa danes lahko vidimo le še v kakšnem starem filmu.

Ja, delali smo še v stari telefonski centrali v pritličju občinske stavbe v Soboti, nad nami je bil vojaški odsek. Imeli smo dve delovni mesti za medkrajevne zveze in štiri lokalne. Delo je bilo naporno, trajalo je 24 ur na dan, telefonistke pa smo se menjavale. Če si recimo začel z medkrajevnimi pogovori, si začel zjutraj ob sedmih in delal do enih. Zvečer si se vrnil v nočno izmeno in delal do jutra, nato si imel pristo en dan in pol, potem se je vse ponovilo. Vse smo se zvrstile na medkrajevnih in lokalnih postajah, popoldne pa je delala samo ena. Direktno se ni dalo telefonirati, vse je bilo treba vezati. Naročnik je moral poklicati centralo in povedati, kam želi telefonirati. To smo zabeležili in posredovali dalje za medkrajevni pogovor, ko je bilo urejeno, smo ga poklicali in obvestili, da je vzpostavljena zveza z naročeno številko. Strogo smo morali upoštevati tudi tako imenovane prednostne pogovore, vojaška poročila, vremenske napovedi. Takšno delo pa se je končalo v začetku šestdesetih, ko so zgradili novo pošto in avtomatsko centralo. Še vedno pa smo morale hoditi delat drugam, prevozno sredstvo je bilo kolo ali pa kar peš.

Žitljenje je teklo, otroci so odrasli in šli po svoje, dolga leta ste tudi že brez moža.

Dolgo sva bila skupaj in se dobro razumela, zato mi je še zdaj hudo zaradi njega. Imel je prometno nesrečo, poškodoval si je glavo in ostal invalid. Ko je z mopedom prihajal iz službe, se je vanj zaletel mlad človek z avtomobilom. Mož je bil nekaj časa v kritičnem stanju in so ga komaj za silo »zakrpali«. Gotovo pa je to pospešilo njegovo smrt.

Do prihoda v dom ste živeli z družino najmlajšega sina.

Dolgo smo živeli skupaj in bilo nam je lepo. Sin Vito je strojevodja, to je težka in odgovorna služba, snaha Sonja pa dela na pošti, kot sem nekoč jaz. Oba sta veliko zdoma. Oba vnuka, njuna sinova, sta dobra učenca in glasbeno nadarjena – starejši Dominik igra pri Bakovski godbi, mlajši Erik pa pri radgonskih glasbenikih. Rada sem skrbela zanju, jim kuhala, dokler je bilo mogoče, čeprav sem hodila z berglami. Celotno avto sem vozila nekaj časa, dokler sina ni začelo skrbeti, da se mi kaj ne zgodi.

Potem vas je huda bolezen pripeljala v dom.

Lani junija sem zbolela – bila sem nepremična, gluha in nema in odločila sem se, da moram v dom. Pozneje so me operirali, bila je zelo težka operacija, žolčni kamni, vneta slinavka, vse je bilo narobe. Doktor Čopi me najprej ni hotel operirati, češ da je preveč tvegano, potem pa se me je le lotil in vse je bilo dobro. Le vprašati nisem hotela, kaj vse je našel. Po operaciji sem se vrnila v dom, ker nisem sama in imam vso potrebno nego. Osebe je prijazno in uslužno, zdravnik tudi. Dolgčas mi ni. Dopoldne so terapije in delavnice, v tem času delamo pustne maske, popoldne malo počivam, berem, zelo rada rešujem križanke. Skoraj vsak dan grem dol na kavo, kjer najdem koga za pogovor. Tudi družabne večere imamo. Hrana je dobra, in če česa nočeš jesti, ti pač dajo kaj drugega. Otroci in vnuki me obiskujejo, včasih tudi sosedje. Nič slabega ne morem reči.

Pa še zaključno sporočilo, življenjsko spoznanje!

Življenje je težko, tudi zato, ker ljudje nismo dobri. Zame je najlepše, kar imamo, narava, to je zame bog in njegova lepota, zato bodimo dobri do narave in drug do drugega. Dobrota se vedno vrača.

Telefonistki Irma Horvat in Alojzija Kranjc sedita od leve proti desni; stojijo: telegrafistka gospa Režonja ter telefonistke Marija Durič, Terezija Gerenčer, Amalija Švendt

Penovi jedci

Gostilne od Rabe do Drave

Kako gre že tisti pregovor o hrani in življenju? Nekako tako: Ne živimo zato, da bi jedli, ampak jemo zato, da živimo. S slednjim se Penovi jedci popolnoma strinjamo. Pomembno nam je, da jemo hrano iz lokalnih živil, pripravljeno na zdrav način, in da potešimo svoje pričakovanje po kulinaricnih užitek. Kako pa je s hrano v naših gostilnah? Severovzhodni del Slovenije se razglašča za turistično pokrajino, pri nas naj bi se tudi dobro jedlo in pilo, bili naj bi prijazni gostitelji. Ali je vse to res in koliko je res? Kaj moramo še storiti, da bodo naši gostje in seveda mi sami zadovoljni z našo gostinsko ponudbo?

Vsa ta vprašanja so nam bila izziv pri pripravi akcije, v kateri bomo enkrat mesečno obiskali eno od gostiln, gostišče ali restavracijo na območju med Rabo in Dravo. Moči smo združili radoživi jedci in pivci, ki se poklicno ali ljubiteljsko srečujemo s hrano in pijačo. Za letošnje leto je nastal seznam desetih gostiln, enakovredno zastopanih na načrtovanem območju našega »raziskovanja«. Upamo, da smo naredili tak izbor, da bo našel vsakdo nekaj zase. Malce smo pobrskali po lastnem spominu, kje smo kdaj dobro ali slabo jedli ali pili, prisluhnil prijateljem, pogledali na kakšen zemljevid in v turistični vodnik in nastal je zanimiv seznam. Želimo si samo, da bi imeli več razlogov za hvalo kot grajo. Da bomo čim bolj objektivni, smo pripravili tudi kriterije za ocenjevanje.

Zanimala nas bo pot do objekta in kako lahko ga bo najti. Pozorni bomo na urejenost lokala zunaj in znotraj, iskali bomo primerno mizo v gostilni, da ne bomo preveč moteči za okolico in okolica ne za nas. Ko bo prišlo poletje in bo toplo, pa se bomo ozirali po prijazni terasi, kjer si bomo želeli sence in rahlega vetriča.

Pričakujemo, da bo gostitelj znal presoditi, koliko si gostje želijo njegove družbe, nekoč smo si namreč morali ogledati več debelih albumov fotografij, hočeš nočeš poslušati neslane šale ali se neprostovoljno zabavati ob zvokih harmonike. Pa upamo, da nas na koncu ne bodo spraševali, ali je bila hrana dobra. Kajti vsakdo, ki se vsaj malo spozna na mojstrstvo strežbe, ve, da gost pohvali in nagradi z napitnico, če je bilo bolj tako tako, pa je raje tiho, kot da bi kaj rekel, tako da ga ni treba vleči za jezik. Doživeli smo tudi, da so se natakariji »ušteli« pri seštevavanju in se »čudili«, kako se jim je to lahko zgodilo.

Želimo si seveda, da bi nam naši gostitelji ponudili jedilni list z zanimivo ponudbo in svetovali tudi kakšno hišno dobrotu ali lokalno specialiteto. Sicer pa bomo med tem, ko bomo sedeli za obloženo mizo, v pričakovanju kulinaricnih užitkov

po - slani na prežo vsa čutila.

Doslej smo po naših gostilnah pojedli, popili in doživeli že marsikaj. Nekoč so prinesli na mizo skoraj surovega brancina, čeprav nam je jedilnik obljubljal ribjo dobrotu iz krušne peči, in ga kljub pritožbi gladko uvrstili na račun. Pri pošteno postanem vinskem krompirju v kosih so nas prepričevali, kako so ga skuhal prav za nas in ravno ta hip, in nas grdo pogledali, češ kako si sploh upamo kaj reči. V neki gostilni smo bili presenečeni nad pestrostjo ponudbe na jedilnem listu, pa se nam je potem neokusna hrana zatikala pri požiranju, ker je vse prišlo iz zamrzovalnika in bilo za silo pogreto v mikrovalovni pečici. Ob nekem rojstnem dnevu smo v ugledni gostilni dobesedno obirali kozličkove kosti, resda smo bili malo pozni za nedeljsko kosilo, ampak vendarle ...

Imeli pa smo pri nas tudi gostilne in upamo, da jih še imamo, kjer smo lahko svoja čutila za vid, vonj in okus razvajali ob imenitno pečenem odoku in povsem zanemarili misel na nevarnost take

ga po - četja.

Kilogrami gor ali dol, če je pa dobro! Še zdaj se nam

pocedijo sline, ko se spomnimo na

ravno prav pečeno in ravno prav začinjeno postrv ali ko se spomnimo, kako imenitno so znali v neki gostilni speniti vinski šodo in ga ponuditi z vanilijevim sladoledom. Prav zabavno je bilo, kako smo nekega večera z žlicami veselo zajemali imenitno segedin zelje, in od takrat se včasih prav načrtno ustavimo v gostilni, kjer so nam ga ponudili. Nekdo od nas še zdaj pripoveduje o vonju kumarične solate, ki ga je po naključju očaral nekoč zdavnaj v neki vaški gostilnici, ali klobasi, ki je imenitno teknila s sveže naribanim hrenom, pa tudi spomin na tisti ajdov krapec, ki so nam ga prinesli na mizo med vinogradi ob glasbi klopotev, še zdaj živi.

Veselimo se in si želimo, da se nam bodo take optimistične zgodbe v naslednjih mesecih ob obiskih naših gostinskih lokalov kar vrstile. Da bomo lahko zbrani za mizo veliko hvalili in malo grajali ali opominjali.

Dobra jed se poplakne z dobrim vinom v zmernih količinah in seveda se bomo pustili razvajati tudi z zlahkno kapljico, kakor ljubkovalno imenujemo pridelek naših vinogradov in vrlih kletarjev. Naša pokrajina slovi kot vinorodna in veliko je raznih ocenjevanj vina, uradnih po zakonu, tekmovalnih na sejmi in društvenih. V zadnjem času so aktualna tudi ocenjevanja sommelierjev ali vinskih svetovalcev. V naši akciji bo šlo seveda za anonimno ocenjevanje vina in postrežbe v gostinskih lokalih. Predvsem bomo povprašali o vrstah vina oziroma kaj priporočajo k posameznim jedem, v kakšne kozarce ga nalijejo. Ocenjevalci bomo pozorni tudi na kakovost in temperaturo vina. Skratka, da pozvzamemo, pozorni bomo na to, ali se natakariji oziroma sommelier spozna na svoje delo, ko ima v rokah steklenico ali kozarec vina. Seveda pa ni odveč ob vsem tem tudi prijaznost.

Ker se pač pri nas vse gleda skozi denar, bomo tudi mi na koncu kritično pogledali na račun in ugotovljali, ali je bilo to, kar smo pojedli in popili, vredno odštetega denarja, skratka, ali je bila cena prenosorazmerna s kakovostjo ponujenega.

V letošnjem letu želimo torej čim bolj objektivno predstaviti gostinsko ponudbo na območju od Rabe do Drave, ki bo lahko v pomoč pri odločitvi, kateri lokal obiskati. Vsak mesec bomo anonimni gostje v enem od lokalov, kjer bomo ugotavljali kakovost gostinske ponudbe - v kakšnih lokalih lahko gostje posedijo, kako okusno ali neokusno je pripravljena hrana in ali znajo svetovati k jedi ustrezno vino ali so natakariji večji svojega dela in kako globoko mora gost za vse to seči v žep.

Nedavno je bilo v nekem pogovoru slišati, da bi bilo sicer lepo praznovati rojstni dan v kateri od gostiln, ampak da tako dobro, kot si znajo skuhati doma, zanesljivo ne bodo jedli. Ali pa vendarle? Morda bomo pri izbiri pomagali Penovi jedci s svojimi kritičnimi čutili. Naš cilj je, pomagati bralcem Pena najti dobre gostilne, restavracije in gostišča na območju med Rabo in Dravo. Že pri izboru desetih gostinskih lokalov izmed mnogih na tem območju smo upoštevali njihov dober sloves, dovolj zgovorne pa bodo tudi naše opisne ocene. V letošnji zadnji decembrski številki bomo potem strnili naše ugotovitve in zapisali pregledno mnenje o tem, kakšna je ponudba hrane in vina na območju severovzhodne Slovenije in v Porabju ter kako urejeni so gostinski lokali in kako usposobljeni natakariji pričakujejo svoje goste.

Penovi jedci

Navsezadnje je prav, da so tiste gostilne, kjer so pridni, se trudijo in so obdarjeni s talentom za delo, ki ga opravljajo, ter si prizadevajo za odličnost videza svojega lokala, kakovostno postrežbo, hrano in pijačo, pohvaljene. Drugi pa bodo opozorjeni, da hodijo v prevelikih čevljih. Penovi jedci zagotavljamo, da bodo merila poštena, ocene pa kar najbolj objektivne. Na svidenje čez mesec dni!

BALUNGA mobilne vsebine

Primer: Za osadje pošljite VT K2277 na 3333

K2277 K2278 K2279 K2282 K2283

Primer: Za igro pošljite VT K5338 na 3030

CSI: NY

Primer: Za CSI:NY** pošljite K5338

K5336 K5339 K5342 K5343 K5344

osvojite LCD televizijo

pošljite VT ZADENI na 3030

Naloži si igro in sodeluj v nagradni igri za Sony TV*

LEGENDE

Juš Makovec

PeneP

Časnikar, ki ostaja zgled generacijam novinarjev, urednik, ki je neločljivo povezan z vzponom pokrajinskih medijev, publicist, ki je s svojim raziskovalnim erosom Prlekijo predstavljaval v knjigah

Juš je bil »na

»Poznavalci menijo, da je beseda *fajta* keltskega izvora in da naj bi v sivi davnini pomenila predvsem vrsto, rod pri živini. Raba te besede se je udomachila tudi v pokrajini ob Muri, pa ne samo za živino, temveč tudi za ljudi, saj v ljudski govorici za kakšnega človeka rečemo: 'Toti je pa nekšne inačise ali drugačne fajte!' S tem določeno osebo nekako izločimo od drugih, jo opredelimo po telesni konstrukciji, značaju ali obojem. Beseda *fajta* v tej zvezi nima slabšalnega ali zaničevalnega pomena. Tako je v uvodu svoje tretje, zadnje knjige pod naslovom *Prleške fajte*, izšla je 1998. v samozaložbi, pojasnil Juš Makovec (1931–2001). K naslovu knjige je dodal šegavo prleško ljudsko modrost: 'Tam, pri tisti hiši, kjer je ded Jakob, baba Julia, kobila pa Fūksa, tam je hudo!'

Zanimivo je, da 15. aprila 1931 na Grčavi rojen Jože Makovec, ki se je preimenoval v Juša - tako lahko sklepamo po njegovih prvih objavah v takratnem Pomurskem vestniku - v letu 1957, v svoji raziskavi o 57 rodovnikih na Murskem polju, od Auerja do Zmazka, in prav toliko najstarejših *fajtah* ali rodovih, ni obravnaval ali sestavil lastnega rodovnika Makovec. Časovno je zajel obdobje od zadnje tretjine 17. stoletja do leta 1867 ter območje sedanjih občin Križevci, Veržej ter del območja Ljutomerske občine (Šalinci, Krištanci in Grčava) in del občin Radenci in Sveti Jurij. Za vir so mu rabile krstne in poročne knjige fare Križevci pri Ljutomeru. Da bi bilo naštevane rojstnih in poročnih podatkov manj suhoparno, je vanj vpletel iskriava dejstva in s tem tej nekoliko nenavadni knjigi s še bolj nenavadnim naslovom vdahnil kanček barvitosti o času in okolju.

Zaradi Pučnika izključen iz gimnazije v Mariboru?

Juševa soproga Terezija, rojena Prelog leta 1933 v Ba-

novcih (Prelogi so kot »fajta« tudi podrobneje predstavljeni v njegovi knjigi, prav tako kot Slaviči, kakor se je pisala Terezijina mama, iz Grab, op. p.), ki živi v Murski Soboti, se še sama več ne spomni dobro, kdaj in kako je med njo in Jušem »preskočila iskra simpatije«, morda je bilo to že takrat, ko sta hodila skupaj v osnovno šolo v Križevce in kasneje v nižjo gimnazijo v Ljutomer. Peš seveda, kako bi drugače takrat. »Kot naprednega osnovnošolca so me takratni kapitalistični učitelji zamrzili in zato sem nosil domov nezadostne ocene, predvsem iz matematike, ki je osnova za izračunavanje profitov, ekstraprofitov, povprečne profitne mere in drugih izkoriščevalskih metod.« je v intervjuju 17. junija 1965 pod naslovom *Moj kolega - diplomat zafrkljivo odgovoril na vprašanje sodelavca Janka Stolnika, kako bi se nadaljeval Jušev življenjepiš, če bi ga pisal v stilu tistih, katerim prilagamo priporočila. Na vprašanje, zakaj se je odločil za novinarstvo in ne za kaj drugega, pa je ironično odvrnil: »Nekoč, ko sem zlomil pri sekiri toporičče, mi je oče dejal: Ni nujno, da je človek močan, dovolj je, če je neumen; sicer pa nisi za drugo kot za kozle streljati!«*

Juš je nadaljeval šolanje na klasični gimnaziji v Mariboru, kjer sta se - po pripovedovanju soproge - spoznala in celo nekaj časa tesno sodelovala z dr. Jožetom Pučnikom, kasneje enim od naših najbolj zaslužnih politikov in državnikov za slovensko osamosvojitve. Morda je bilo prav sodelovanje s Pučnikom tudi pravi razlog za to, da so ga izključili iz gimnazije, vendar Terezija podrobno ne pozna. Kot kaže, zelo razgledan, odrezav in svobodoljubljen Prelek ni bil povšeči takratnim šolskim oblastem, ki naj bi informacije o njegovih »grehih« pridobivala tudi od različnih ovađuhov. Juševa prva zaposlitev je bila

za krajši čas v banki v Ljutomeru, nato pa se je leta 1955 zaposlil v Pomurskem tisku pri takratnem Pomurskem vestniku in nadaljeval pri Vestniku - ta je bil najprej pod streho Zavoda za časopisno in radijsko dejavnost (ZČRD) in pozneje Podjetja za informiranje -, ki mu je ostal zvest do upokojitve konec marca 1990. Več mandatov je bil direktor in glavni urednik ZČRD, v okviru katerega sta ob Vestniku takrat delovala še radijska programa v slovenskem in madžarskem jeziku ter časopis za pripadnike madžarske narodnostne skupnosti v Sloveniji *Nepujsag*. V obdobju 1967-1974 je bil tudi odgovorni urednik Vestnika.

Že na začetku časnikarske kariere se je Juš pogosto reportažno loteval domoznanskih in zgodovinskih tem, povezanih s polpreteklo zgodovino, ljudskim izročilom in ustvarjalnostjo, nenavadnimi poklici, usodami ali zanimanji ljudi na podeželju, kakor sta bila npr. Sunčičev Južek - Karamba iz Borejec in Makovčev Alojz, konjski trgovec iz Lokavec. S sodelavcem Viktorjem Šircem sta v zadnji številki Pomurskega vestnika v letu 1957 na skorajda literarni način in s tankočutnim beleženjem (p) opisala Goričko in Prlekijo, »dva svetova, nešteto problemov - isti ljudje. Goričko z ljubkimi belimi hišicami po sončnih bregovih z zelenimi gozdovi, v nedogled vijočimi se cestami, ki postanejo ob spomladanskih in jesenskih nalivih voljne, mehke, kot so Goričanci, če se znaš približati govoricu njihovih src, in trde v suhih, brezdeževnih poletnih mesecih kot ljudje, kadar zahtevajo od zemlje kruh. In Prlekija, kos pokrajine, preprežene počez in povprek s starimi Murinimi rokavi, ob katerih se kot žive meje razrašča krivenčasto vrbje, od viharjev okleščeni topoli, vitke jelše, pod katerimi v poletnih večerih diši po senu in zemlji.

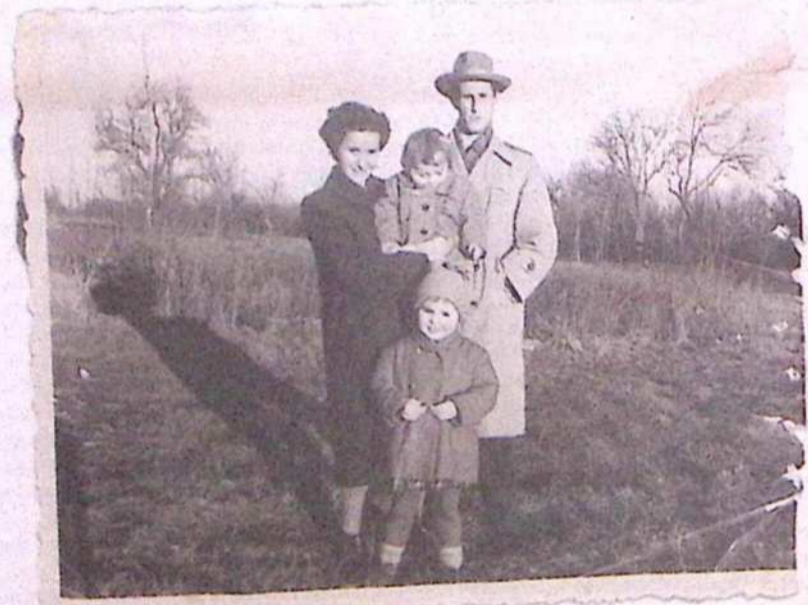

Intervju z Miškom Kranjcem ob njegovi 60. obletnici rojstva Makovčevih arhiv

Prlekija, pokrajina vedrega razpoloženja domačih ljudi ... Gorički griči s preštevilnimi dobrohotno mežikajočimi domačijami, ki se jim zdi ta prostranost pretresna, da bi vzredila vse, kar je vzklilo in zršlo na njenih tleh. In nekeje daleč, pa vendar blizu oni

ki so bili takrat »pojem duhovitosti, naivnosti, pikrosti in originalnosti, katero bi lahko na prvi pogled istovetili celo z neumnostjo. V ljudeh je dovolj dovtčnosti za zdravo šalo, malo pa je humoristov, ki bi ljudski tvornosti te vrste dali pravo vrednost. Življenj-

juncu in kravi ime Bismark in Germanija. In ko je peljal s svojo vprego po Ljutomeru mimo kakega nemčurja, je na ves glas kričal: Ču, Bismark, ajs, Germanija!« Baukartu pod psevdonomom Hongopaj je - kot je o tem v Pomurskem vestniku poročal Juš - leta

Družina Makovčevih, ko so še živeli v združnem domu v Krištancih, žena Terezija drži v naročju starejšo hčerko Vito, Manica stoji.

drugi košček sveta, ki mu je radodarna zemlja prizanesla vsaj s tem, da mu ni treba zaskrbljivo gledati, kam bo speljalo življenje njenega človeka ...»

Nekakšen »prleški frajgajst«

Eno od znamenj, da si je v trdih, realsocialističnih časih s somišljeniki prizadeval ohraniti držo nekakšnega »prleškega frajgajsta«, je knjižica iz julija 1959 pod naslovom *Kra-kra*, ki sta jo ob deseti obletnici Pomurskega vestnika izdali sindikalna podružnica ČZP Pomurski tisk in podružnica društva novinarjev Ljudske republike Slovenije Murska Sobotica, uredil jo je Juš Makovec. *Kra-kra* naj bi bil nadaljevalec šaljivih listov, kot so bili prekmurska *Kovran* in *Düplín* ter prleški *Hempeš*,

ski optimizem brez zdravega smeha pa je skisana kumara.« Tako je zapisal urednik. V knjižici je objavljenih veliko šaljivih zgodbic, pesmic, šal, glos, koserij, aforizmov. Med slednjimi sta tudi ta dva: »Zakon je kakor Sobotica: Kdor je v Soboti, bi jo rad zapustil, kdor pa zunaj nje, bi rad prišel v njo. Sreča je kakor soboški vlak: Prihaja vedno z zamudo.«

Eden od avtorjev v knjižici *Kra-kra* je bil Jušev učitelj, leta 1889 v Celju rojen Jan Baukart, organizator in ravnatelj nižje gimnazije v Ljutomeru, ki jo je vodil do leta 1952, pred tem je bil ravnatelj meščanske šole. Na Jušev vprašanje, koga ima med Prleki za pristnega šaljivca, je v intervjuju - objavljen je bil 24. oktobra 1963 v Pomurskem vestniku pod naslovom *Vrelo humorja* - odgovoril: »Janka Dijaka iz Ljutomera, ki je dal svojemu

1968 Pomurska založba izdala knjigo (izid je sovpadal s stoletnico prvega slovenskega tabora v Ljutomeru, zgodbe pa so nekaj podobnega kot *Krleževa Balade Petrice Kerempuha*) pod naslovom *Štorije vujeca Balaža no druge*. Zapisane so v sočni prleščini, razkrivajo pa miselnost, vredino in humor nekaterih prleških originalov.

Ena od originalnih zgodb, ki so v Jušu razvzele pesniškega duha - njegovo pesnitev v narečju v prilogi objavljamo prvič -, je povezana z izidom humorističnih ertic književnika Manka Golarja *Okrogle o Veržencih* v letu 1973. Juš je zapis ob izidu *Golarjevih zgodb* naslovil »Vesničarke k ploti, šicari so naši!« Leta 1987 je Pomurska založba Makovcu izdala knjigo *Korenine*, v kateri obravnava priimke, izpričane na Murskem polju v času od 1669 do 1900. Zbral je preko

Na tradicionalnem pikniku delovnega kolektiva

ne inačiče ali drugačne fajte»

20.000 zapisov priimkov, tolikšno pa je tudi število njihovih življenjskih zgodb. Makovčevu delo sta visoko ocenila akademik prof. dr. France Bezlaj in dr. Alenka Šivic - Dular, docentka na oddelku za slavistiko Filozofske fakultete v Ljubljani. V drugi knjigi *Od Mure do goric* (O sebi in drugih cvrleki, zatučenci, štuci, bizeki, kajeri in ostali), ki je v samozaložbi izšla leta 1995, je Juš zbral številne izvirne pripovedi, zapise in fotografije domačinov z Murskega polja, zanimivi so zlasti šaljivi grbi posameznih vasi. Juševa rojstna vas Grlava ima v grbu žabo. »Prišel je sosed k nemu od grabskih Kosijev – vsi pa so

imeli vzdevek Cvek – ki je na njivi oral, da naj takoj pride domov, ker da mu brat umira. Toliko pa menda že še lahko počaka, da bom to postat do kraja zoral!» se je vznemiril Kosi in oral dalje. »To je samo ena od objavljenih zgodbic, ki bi jo danes uvrstili med črni humor na kmetih.

Hčerka Vita: »Pa saj naš atek je bil car!«

Pred 56 leti je v prvem, bolj skromnem in tesnem stanovanju, ki sta ga imela s Terezijo v združenem domu v Križancih, vasici med Veržejem in Ljutomerom – poročila sta se 1954 –, privekala na svet Vita,

dve leti kasneje Manica, prva hčerka je profesorica nemščine in umetnostne zgodovine, zaposlena kot lektorica na Oddelku za germanistiko z nederlanistiko in skandinavistiko Filozofske fakultete v Ljubljani, poročena, ima dva otroka, hčerko in sina, ki še študirata, druga hčerka je vzgojiteljica v Pesnici pri Mariboru, poročena, ima prav tako dva otroka. »Oče je bil z nama zelo uvideven in strpen, tudi skrben, kar se tiče najinega izobraževanja. Naučil naju je igrati šah in karte, celo esperanto me je učil. Razumevajoč je bil do najinih včasih kar nenavadnih interesov, tako je Vita že v osnovni šoli prebirala Tolstoja, Dostojevskega in podobne pisce,« se z nasmehom in veliko nostalgije spominja Manica.

»Čim bolj se čas odmika, tem bolj razmišljam o tem, da mi je oče dal za življenje dobro popotnico: vztrajati, boriti se, tudi ko je zelo hudo (oče je bil težek invalid, zadnja leta na vozičku), ohraniti življenjski eros in radovednost do vsega, kar nas obdaja. Name je prenesel raziskovalno žilico. Če berete kakšne akribične zapise njegovih nekdanjih podlistkov, si lahko samo približno

predstavljate, koliko energije in dela tiči v tem raziskovanju starih listin, matičnih knjig, zapiskov posameznikov, intervjujev ... Ogromno potov po Prlekiji, na invalidskem vozičku, s podporo naše mame in prijateljev. Ogromno je prebral, zelo dobro je poznal (še posebno lokalno) zgodovino in življenje v Prlekiji. Vcepil mi je veselje do branja. Name je tudi prenesel prleško radoživost in humorni pogled na svet. Ko se kdaj srečujem z lastnim malodušjem in z brezvoljnostjo današnje mladine, si rečem: Pa saj naš atek je bil car!«

Manj znano je, da je Juš, ki je za svoje delo prejel tudi najvišje stanovsko priznanje, nagrado Toneta Tomšiča za življenjsko delo, ukvarjal pa se je tudi s politiko, med drugim je bil poslanec v takratni republiški skupščini, pripravljaval tudi četrto knjigo. Gradivo ima delovni naslov Konji, ljubezen Prlekije, v prvem delu so zapisi o vseh znanih prleških konjerejskih družinah oz. njihovih kasačih s slikovnim gradivom. Drugi del vsebuje Juševe skice in spomine iz otroštva. Zadržno črtico pod številko 43 in naslovom Budina so mu štiri mesece za tem, ko jo je zapisal,

Juš Makovec, kakor se nam je vtisnil v spomin, z nepogrešljivo cigareto.

prebrali v slovo na pogrebu na pokopališču v Križevcih. Hčerka Vita o usodi gradiva pove: »Potrebna bi bila le še končna redakcija z nekaj dopolnili. Vendar smo se po očetovi smrti v družini dogovorili, da ga ne bomo objavili, vsaj ne v knjižni obliki, ampak morda le kot brošuro za vse tiste, ki so dali svoj prispevek k prvemu delu. To še vedno ostaja moj

dolg do očeta. Kaj vem, mogoče, ko bom v pokoju, dodam še svoje spomine. Te črtice so morda zanimive z etnografskega vidika, saj se z njimi vrača v otroška leta okrog leta 1940 in prikazuje utrinke iz kmečkega okolja, v katerem je odrasčal. Kolikšna je literarna vrednost teh zapisov, ne morem soditi, a nekaj med njimi jih gotovo izstopa iz povprečja.«

Tan, saj, v Arši, gnes se büra, fse migeče gor pa dol! naš Matješ se n Misko! gürü, k Zefi atisko se Mihol.

Tu stoječki, tan lešečki, špičkajo se sem pa to frčafelo no lešečki: "Gremo gledat, cirkus be!"

Prmaj duši, še po placi Manka v leno! poljeje. Od strani pa cigan Naci: "V Muro naj ga vrlejo!"

Fae tan dol po ovenkem, šuje se Evonket verig, ko po varoši verlenekem dere Manko se n tolig!

"Dost! ste se nemantrali. Kdo bi, vrag, tak doleš ša. Kaj bi v Muro ma metali - Bobjar je je v špricar šja!"

Svet tržanski pomoduje, rihtrar reče no veli: "Naj se ga paš tak kanzuje, kruzenal, kat san šeli..."

In toligo, frčafelo, Minka, šefa, pa Mihol, del v Oredak so letelo - Manko, saj baš ša na kol!

"Velki špricar," rihtrar pravi, nigne k šanku z očmi. Mane roke si, dostevk: "Naj se nra, vjen ftepi!"

"Tak se Muro dol zabura? Manko nieli v šli ti. "To ni je nčaj zašnje vüra; in še pet jih naroči.

Fotlej rihtrar in trženstvo, kak v en glas šriči: "Hošmo, bešmo, nesorenaka, Muro gvišne ša več ni!"

Prta mlini so osareli gledat, še špricar, ved. Bogno, kak se se nmantrali, kak se bli nadžhni.

Rihtrar prvi je tan bije: "Se je, tate man vodé, dol po giti, Manko špije, homo Manko pipali še šje!"

Za letošje verleneke mjašičke aveške, sa MANKA GOLARA, pisa-tela ed Verleneof, od snoga šcheky, spisaeno, potlé zgübiene, avgusta 1964 je upet najšano.

Med ljudmi s sodelavcem Jankom Stolnikom

Tan, saj, v Arši, gnes se büra, fse migeče gor pa dol! naš Matješ se n Misko! gürü, k Zefi atisko se Mihol.

Tu stoječki, tan lešečki, špičkajo se sem pa to frčafelo no lešečki: "Gremo gledat, cirkus be!"

Prmaj duši, še po placi Manka v leno! poljeje. Od strani pa cigan Naci: "V Muro naj ga vrlejo!"

Fae tan dol po ovenkem, šuje se Evonket verig, ko po varoši verlenekem dere Manko se n tolig!

"Dost! ste se nemantrali. Kdo bi, vrag, tak doleš ša. Kaj bi v Muro ma metali - Bobjar je je v špricar šja!"

Svet tržanski pomoduje, rihtrar reče no veli: "Naj se ga paš tak kanzuje, kruzenal, kat san šeli..."

In toligo, frčafelo, Minka, šefa, pa Mihol, del v Oredak so letelo - Manko, saj baš ša na kol!

U.S. 21. 8. 1964

Juš Makovec

Branil je mejo med novinarstvom in politiko

Moj prvi neposredni stik z mediji je povezan prav z Jušem Makovcem. Kot študentka novinarstva sem si morala poiskati počitniško novinarsko prakso, in čeprav v takratnem Zavodu za časopisno in radijsko dejavnost nisem nikogar poznala, sem zbrala pogum, šla na Titovo cesto, nad gostilno Central, in potrkala na vrata z napisom direktor in glavni urednik. Za pisalno mizo se zdaj vidim drobnega človeka s strogim pogledom. Kaj sem povedala, kaj je spraševal, kaj sem mu odgovarjala, ne vem. Spomnim se samo, da je na koncu rekel: Se vidimo, jutri lahko prideš!

Že prvi dan prakse sem ugotovila, da je ob direktorju in glavnem uredniku tudi odgovorni urednik Vestnika in da se spozna na posel. Običajno so praktikanti kuhali kavo in hodili po sendvičih, on pa je naju z Ivanom Gerenčerjem takoj usmeril k prvim novinarskim opravilom. Zbirala sva novice, se ukvarjala z dopisniškimi teksti, iz gradiv pripravljala novinarska poročila, po desetih dnevih pa sva že morala na teren, med ljudi, na dogodke, ne glede na dan in uro. Tam se začelja novinarsko delo, je bila njegova popotnica in še kako prav je imel. Za ta pogled na novinarstvo mu bom večno hvaležna!

Njegova zasluga je, da sem spoznala vsa opravila, povezana z nastajanjem časopisa. Še zdaj imam pred očmi časopisno stran, na kateri smo pisali o praznovanju občinskega praznika na Ptuj. Zakaj? Prej nikoli nisem videla in niti me ni preveč zanimalo, kaj vse je treba narediti, da članek dobi časopisno obliko in izide v časopisu. Leta 1971 je bila to povsem drugačna zgodba od današnje. Juš mi je dal na mizo pet tipkanih strani teksta in nekaj fotografij ter naročil, da stran tehnično uredim in opremim za tiskarno. To je naredil tako odločno, da ni imelo smisla postavljati vprašanj ali ugovarjati. Naslednje jutro sem mu vrnila tehnično urejeno stran, vse natančno izmerjeno v cicerih. Nič ni rekel, očitno pa je bil zadovoljen, saj je točno tako oblikovana izšla v časopisu. Jaz pa sem si

za vedno zapomnila, kako nastaja časopis, in še danes mi koristi.

V takratnem samoupravnem socializmu mu njegova odločnost in zahtevnost do podrejenih ni vedno samo koristila. Večkrat je bil »na tapeti« nas samoupravljavec. Z veliko žlico smo si jemali pristojnost za ocenjevanje njegovega dela. Za njegovim hrbtom in v obraz smo mu nergali, če je bil kritičen do našega dela. Včasih bi ga kar zamenjali! Ampak imel je sposobnost, da se je elegantno izognil prepričam, tudi v odnosu do političnih veljakov in njihovih interesov je imel debelo kožo. Navzven se je vedno postavil na stran novinarja, v hiši pa je bilo večkrat tudi drugače. Pri njem sem najbolj cenila prav to odločnost, da brani mejo med novinarstvom in politiko. Naj je bilo v socializmu ali v demokraciji, ta meja je vedno v nevarnosti in v aktualnem času se večkrat spomnim Juša Makovca in njegovega razumevanja meje med novinarstvom in politiko. V grobu bi se obrnil, če bi videl nekatere današnje časopise, da jih izdajajo in pišejo politiki, pa naj so na oblasti ali v opoziciji, kar sami in temu pravijo verodostojno novinarstvo. Za takšno novinarstvo, ki ga je v celoti zavračal, bi znal pogosto uporabiti srbski pregovor: »Kadija tuži, kadija uporabi! To je to!«

Tudi zamerila sem mu kaj, recimo, da mi ni dovolil prilagojeno izkoristiti porodniškega dopusta. Takrat je trajal samo tri mesece, potem pa smo mamice morale za štiri ure v službo. Zaradi stika z otrokom sem ga želela podaljšati in prej začeti delati polni delovni čas. Ker pa je bil problem s kadri, je odločno vztrajal pri interesu delodajalca. Z jezo in zamero sem sprejela odločitev. Ko pa sem se prvič znašla na vodilnem mestu, sem mu v hipu oprostila. Njegov stil vodenja ni bilo ugajanje, pričakoval je delavnost in zagnanost, cenil je rezultate. Zato je bil dober šef, direktor in odlični odgovorni urednik Vestnika. Ima pomembne zasluge, da je Vestnik dočakal 60 let.

Takole je Juš natipkal pesnitev, ki jo je posvetil Manku Golarju

Bojan in Mateja Kavaš

Beltinci - Washington

Bojan je iz Beltincev, Mateja z Gorenjskega. Spoznala sta se v študentskih letih v Ljubljani, pred enajstimi leti. Oba sta rada odkrivala svet okrog sebe, spoznavala različne kulture. Pravita, da razlika med Prekmurjem in Gorenjsko niti ni tako velika, kot se zdi. Skupaj sta izjemno dober par, mlada, pametna, postavna in čedna. Mateji prekmurščina ni delala težav. Bojanu pa so bile gorenjske lepote vedno blizu. Tako sta skupno pot potrdila še s poroko pred petimi leti, ki je bila mešanica prekmurskih in gorenjskih običajev v zavetju alpskih vršacev.

Od konca lanskega septembra živita v Združenih državah Amerike, kamor je Matejo slovensko zunanje ministrstvo napotilo na delo na veleposlaništvo v Washington za obdobje štirih let. Hkrati je bila izbrana tudi v program diplomatske izmenjave med ZDA in EU ter državami, članicami Nata, tako da bo leto dni odslužila na State Departmentu in potem še tri leta na slovenskem veleposlaništvu. Stanujeta v centru Washingtona, v bližini U Streeta, ki slovi po svojih lokalih in nastopih džezovskih glasbenikov. Imata ugodne povezave z veleposlaništvom, State Departmentom in drugimi za njiju pomembnimi lokacijami.

Bojan, kako sta sprejela novo, da odideta v ZDA?

ZDA sva poznala že od prej. Kot turista ter tudi poslovno in študijsko. Mateja je nekaj časa že preživela v New Yorku na slovenski misiji pri Združenih narodih. Sam sem že kot študent potoval po ZDA, se udeležil dogodka Svetovne banke, pozneje pa sodeloval z ameriško multinacionalno Pfizer.

Odločitev za preselitev je velik korak. Kako so se odzvali člani vaše družine?

Z obema družinama sva si zelo blizu. Vedno so naju podpirali v najinih odločitvah in se tudi tokrat z nama veselili. V času vseh teh komunikacijskih možnosti, ki jih ponuja

internet, se ti niti ne zdi, da si daleč od doma.

Sta se že privadila?

»Kar hitro. Na začetku ti nekaj časa vzamejo iskanje stanovanja, opremljanje in papirologija. Washingtončani so zelo prijazni, tako da ni težko vzpostaviti stika.

S kom imata v Washingtonu najboljše odnose?

Američani so zelo odprti in topli ljudje, ki se radi družijo. Soseda naju je topla sprejela v svoj dom ob Thanksgivingu – zahvalnem dnevu, ki je eden pomembnejših ameriških družinskih praznikov. Veliko se družimo s kolegi s slovenskega veleposlaništva, ki je zelo aktivno tudi v javni diplomaciji in pripravlja številne dogodke. Lepo so naju sprejeli tudi Matejini sodelavci s State Departmenta.

In kakšno mesto je Washington?

Washington je raznoliko mesto, kjer vsak lahko najde nekaj zase. Je prijetno za bivanje s svojimi zelenimi površinami in ogromnim parkom na sredini. Je kulturno bogato mesto, polno zgodovinskih znamenitosti, z dobrimi muzeji in galerijami (brez vstopnin), prijetnimi lokali z živo glasbo vseh zvrsti. Kulinarika je pestra zaradi priseljencev z vseh koncev sveta – od bogatega latino vpliva, japonskih suši barov do afriške kuhinje.

Večina prebivalcev je zapo-

slenih v uradih zvezne vlade, kar daje mestu svoj ritem. V primerjavi z megalomanskim New Yorkom v Washingtonu ne boste našli visokih nebotičnikov. Življenje je bolj umirjeno in vsi razpravljajo o politiki, celo v rumenih rubrikah prevladujejo politične teme. Med medijskimi zvezdami bodo tukaj enakovredno zastopani tudi novinarji, ki pokrivajo politiko.

Kakšno je bilo slavlje ob inauguraciji?

Inauguracijsko slavlje se je začelo že v nedeljo z dogodkom pred Lincolnovim spomenikom, kjer se je zbralo okrog pol milijona ljudi. Nastopili so zvezdniki in igralci ter počastili spomin na ustanovne očete ZDA. Po nastopu irske skupine U2 je zbrane nagovoril tudi Obama. V ponedeljek je bil nacionalni praznik v spomin na Martina Lutera mlajšega. Prihajajoči predsednik je poudaril vlogo prostovoljstva in aktivnega državljanstva s svojim zgledom, ko je prepleskal steno varne hiše za brezdomce. V torek se je že zgodaj zjutraj na zelenico med kongresom in Lincolnovim spomenikom zgrnila nepregledna množica. Pripotovali so z vseh koncev ZDA pa tudi iz tujine, samo da bi prisostvovali zgodovinskemu dnevu. Po prisegi pred kongresom je tradicionalni spreved krenil do Bele hiše.

Inauguracija je potekala po strogem protokolu. Po uvo-

Nepregledna množica je navdušeno spremljala prisego novega predsednika.

Na čelo Amerike je stopil Obama – Bojan in Mateja sta bili priči zgodovinskega dogodka

»Vse mesto je bilo zaznamovano s pričakovanjem novega predsednika. Celotno družino Obama so navdušeno sprejeli. Dogodek je bil brezhibno načrtovan in pripravljen.

Vsa javnost ogromno pričakuje od novega predsednika. Mediji so mu osebno naklonjeni, kar mu bo olajšalo prve dni v predsedniški pisarni. Prav zanimivo je spremljati ameriške novinarje in komentatorje, ki vsako temo do podrobnosti analizirajo, preverijo ozadja in osvetlijo iz vseh strani. Tudi s tehnološke plati

dndem kulturnem programu in nagovoru znanega duhovnika Warrena iz Kalifornije je najprej prisegel podpredsednik Biden. Potem je sledila prisega predsednika, ki jo je opravil z roko na Lincolnovi Bibliji. Sledil je težko pričakovani predsedniški govor. Slovesnost se je končala z blagoslovom in himno. Razpoloženje množice je bilo veselo, z vzkliki in plaskanjem so pozdravljali novega predsednika in njegove besede. Za mnoge je bil to dan uresničitve sanj prednikov, ki so se borili za državljanske pravice temnopoltih. Za priseljence je to obnovitev ameriških sanj, kjer lahko s predanostjo in

trdim delom posameznik uresniči svoje življenjske sanje.

Mogoče veš, ali se je med dogodkom zgodil kak incident?

Presenetljivo, glede na številno množico, ni bilo incidentov. Razpoloženje med ljudmi je bilo zares pozitivno, mirno in prijazno so brez priverjanja sprejemali napotke organizatorjev. Manjša nezgoda se je menda zgodila na podzemnem vlakcu.

Kaj pa ljudje od Obame najbolj pričakujejo?

Pričakovanja za spremembe so velike. Nova administracija prevzema vajeti v svoje roke v nezavidljivem času globoke

sta zanimivi vključevanje novih medijev ter povezovanje tiska in spleta. Te možnosti so danes res neverjetne. Obama je politik, ki vključuje in zna poslušati tudi drugačna mnenja. Simpatije si je pridobil pri vseh generacijah. S svojo politiko presega kulturne delitve v ameriški družbi. S kampanjo in dosedanjim ravnanjem je pokazal odprtost in preudarnost ter visoke etične standarde.

Na inauguracijo sta se odpravila kar peš. Od National Malla, kjer je potekalo slavlje, sta oddaljena približno pol ure lahkotne hoje. Menijo, da naj bi bilo na tem zgodovinskem dogodku zbranih okrog dva milijona ljudi, kar je rekordno število.

recesije, ki se že kaže v brezposelnosti, izgubi domov in manjšem povpraševanju na trgu. Novi predsednik se zaveda, da vsega ni mogoče storiti takoj in da bodo za reševanje krize potrebni enotnost politike, podjetniška inovativnost in zavzetost slehernega posameznika. To je tudi poudarjal med svojim prvim nagovorom. Medtem ko je kriza boleča, je lahko hkrati tudi priložnost za vzpostavitev novega zaupanja in trajnostnega razvoja v ZDA in po svetu.

Bojan Zadavec
Fotografije nam je poslal Bojan Kavaš.

Pričakovanja sprememb, kot je povedal Bojan, so zelo velika. Zgodovinski dan je tudi priložnost za prodajalce spominkov s podobami Obame.

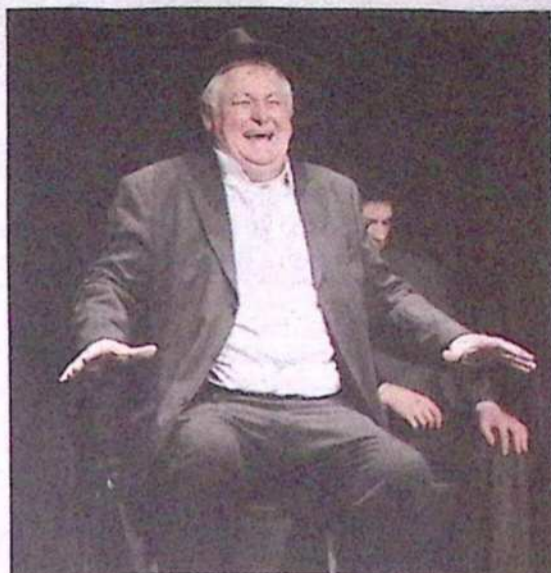
Bojan in Mateja Kavaš na dan inauguracije novega predsednika ZDA Baracka H. Obame

Ob tristoti predstavi Poredušovega Janoša in 60-letnici Vestnika

En Evgen Car in pet Poredušovih Janošev

Kar 299-krat je doslej gledališki igralec, po rodu iz Dobrovnika, Evgen Car stopil na odre v Sloveniji in tujini v vlogi Poredušovega Janoša, tokrat pa so mu v soboški grajski dvorani družbo delali še štirje Poredušovi Janoši

Evgen Car je že napisal novo dramo, ki je nadaljevanje Poredušovega Janoša.

Jes san Poredušov Janoš ... so na odru ob gledališkem igralcu Evgenu Carju trdili že Mirko Anželj, Miha Horvat, Jure Jurinič in Atila Bogdan.

Jože Gabor
Natalix Juhnov

To so bili diplomirani inženir Mirko Anželj, študent Miha Horvat, srednješolec Jure Jurinič in osnovnošolec Atila Bogdan. Prve tri je predstava tako navdušila, da so se jo naučili na pamet in z odlomki iz nje doslej tudi večkrat nastopali, najmlajšega Atilo Bogdana pa so izbrali za sodelovanje na predstavi na dobrovniški osnovni šoli. Predstavo v Carjevi interpretaciji si je od leta 1993 ogledalo več kot 60.000 gledalcev, zanjo pa je leta 1995 prejel tudi Dnevnikovo nagrado.

»Jes san Poredušov Janoš, nikda premožen kmet pa vinogradnik iz Prekmurja. Pripovedava van mo nikaj o sebi, ka te me bole spoznali, pa tudi meni de ležej, či se, po pravici povedano, malo izkašlan.« je tokrat še zadnjič na odru povedal v uvodu svoje monodrame Evgen, ki je dejal, da je predstavo tokrat na odru odigral zadnjič. Mnogi ljubitelji te predstave in njegovi znanci, ki so se udeležili predstave v soboški gledališki dvorani, pa so povedali, da upajo, da bodo v njegovi odlični interpretaciji lahko še kdaj uživali.

Gotovo pa bo predstava na odrih še živela v interpretaciji mnogih ljubiteljev gledaliških nastopov vseh generacij, med katerimi smo štiri videli tudi tokrat. Večji del izkupička od predstave bo namenjen za dobrodelne namene, in sicer za Alenko Repič iz Kamovec, nekaj pa bodo razdelili med murskosoboško bolnišnico in druge, ki potrebujejo pomoč.

Evgen Car je vesel, da je toliko ljudi različnih generacij, ki nastopajo z odlomki iz njegove predstave. Za razlog, da je bila tako uspešna in da je z njo tolikokrat nastopil, pa pravi: »Očitno sta v njej srce in duša. To se opazi tudi, ko jo interpretirajo drugi, in tako je bilo tudi danes ob

nastopu vseh. Besedilo sem pisal tri leta, pri tem pa sem veliko poslušal starejše ljudi in njihove pripovedi v domači govorici. In v predstavi je veliko teh ljudi, sem pa tudi jaz sam. S to pred-

Miha Horvat je doslej igral monodramo že okrog petdesetkrat: »Ko sem prvič videl predstavo gospoda Carja, sem bil fasciniran in kmalu sem tudi sam nastopal z njo.«

stavo sem končal, lani decembra pa sem napisal dramo z naslovom Štrki umirajo, ki je nekako nadaljevanje Poreduša, vendar ni monodrama, ampak v njej igra sedem ljudi in pes.«

Mirko Anželj živi v Ljubljani, a je pogosto v Dolgi vasi, kjer ima vinsko klet in vinograd: »Z likom Janoša se lahko identificiram v marsičem, besedilo me je navdušilo in hitro sem se ga naučil na pamet ter z njim pogosto nastopam v krogu prijateljev.«

Atila Bogdan je bil najmlajši Janoš, saj obiskuje osnovno šolo v Dobrovniku, kjer so ga tudi izbrali za tokratni nastop.

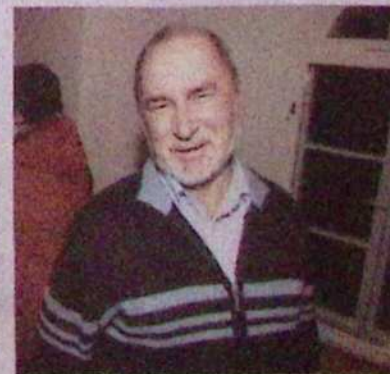
Jure Jurinič iz Strehovec je dijak, predstavo ali odlomke iz nje pa je v desetih letih odigral na prireditvah že več kot šestdesetkrat, z njo pa je nastopil tudi na Hrvaškem in Madžarskem.

Evgenu Carju so ob jubileju njegove predstave čestitali tudi predstavniki Vestnika.

»Med navdušenimi interpreti monodrame je tudi moj sin Miha. Sam sem si nastop Evgena Carja že tudi več kot desetkrat ogledal, s pomočjo te predstave pa tudi spoznamo lepoto prekmurskega narečja, ki je najlepše narečje v državi. To je življenjska zgodba o življenju v Prekmurju v prejšnjem stoletju,« meni Jožef Horvat.

Med tistimi, ki so si predstavo večkrat ogledali in jih vedno znova navduši, je tudi Jani Žilavec, nekdanji sošolec Evgena Cara na gimnaziji.

Kavala
& Tasos

Tomo Köleš

T. K., R. F.

To je grška

Z dekletom Renato sva na dosedanjih potovanjih ugotovila, da nama najbolj prijajo topli, mediteranski kraji. Tako je prišel čas tudi za Grčijo, čeprav sva jo pred tem že nekajkrat obiskala. Ampak tokrat sva se odločila za nekoliko drugačno Grčijo, tisto, ki jo Grki ljubosumno varujejo kot »pravo« Makedonijo. Odšla sva v njen vzhodni del. Medtem ko je na otoku Tasos že bilo več deset slovenskih turistov, je v kopensko mesto Kavala zašla le malokatera noga iz naših krajev.

Kavala

Pravijo, da je Kavala čarobno mesto. Amfiteater, poln življenja. Vse od gore Simbolo do čudovitih plaž. Nekateri jo imenujejo »dama Makedonije«. Oboževali so jo tuji in grški popotniki, celo njeni osvajalci, ki so vsi ob svojem odhodu pustili kakšno darilo: ozke uličice starega mesta, utrdbo s trdnjavo, stara skladišča za tobak, ribje tovarne, ladjedelnico, sodobno tržnico in živahno nočno življenje, ki traja vseh dvanajst mesecev. Kavala je moderno mesto, ki spoštuje svojo zgodovino. V Kavalo se da priti na tri načine: z ladjo, letalom ali avtom po novi zgodovinski poti Egnatia. Dolga leta je bila središče vzhodne Makedonije in Trakije, pokrajine, ki leži čisto na vzhodu Grčije. Hitri razcvet grškega mesta Kavala se je začel v zgodnjih letih 16. stoletja. Zanimivost Kavale je tudi, da se je leta 1769 tukaj rodil Mehmet Ali, ustanovitelj egipčanske dinastije. Hiša, v kateri se je rodil in odraščal, še vedno obstaja in je dobro vzdrževana. Leta 1817 je dal postaviti Imaret, čudovito zgradbo islamske arhitekture, katere večji del je še ohranjen, preostali del pa

je bil rekonstruiran in je danes spremenjen v luksuzni hotel. Ko se je leta 1850 razbohotila trgovina s tobakom, je postala Kavala znana zunaj svojih meja. V zgodnjih letih 20. stoletja so nastala velikanska skladišča tobaka, veličastne zgradbe in luksuzne rezidence, ki so dajale mestu videz metropole. Leta 1922 se je med grško-turško vojno tukaj naselilo 25 tisoč beguncev, ki so prispevali svoj delež k trgovini, ekonomiji in razvoju umetnosti.

Danes ima Kavala 80 tisoč prebivalcev, veliko glasbenih klubov ter bogato športno (nogometno moštvo v drugi, košarkarsko pa v prvi ligi) in kulturno življenje, še posebno poleti. Največji festival je Cosmopolis, ki obsega vsa kulturna področja, festival Giannis Pappaioannou je namenjen klasični glasbi in džezu, v maju pa na gledališkem festivalu gostujejo predstave iz Aten in Soluna ob organizaciji koncertov in predstavitev knjig. Vendar pa Kavala ostaja samosvoje grško mesto. Na bližnjih otokih se razvoj turizma vse bolj pozna, tukaj pa je še vedno večina napisov v grškem alfabetu in le malokdo zna dobro angleško. Tu je turist še vedno popotnik.

Morski pogled na mesto Kavala z Rodopi v ozadju

Kamares, stari akvadukt iz 16. stoletja, je danes ena od najbolj prepoznavnih točk Kavale. Pri njem je postavljena rumena tabla, na kateri piše, da je odtod do Konstantinopolisa (Istanbul) natanko 460 kilometrov.

Hranjenje golobov je priljubljeno opravilo prebivalcev Kavale.

Urejena obalna promenada v Kavali

Prodajalec, glasbenik in lastnik trgovine s CD-ploščami Jorgos se pri igranju na kitaro ne pusti zmotiti niti takrat, ko pride kupec. Pa še ena njegova (tipično severnogrška) značilnost: v svoji trgovini čisto ležerno kadi cigarete.

Prijetna senčna uličica v Kavali, ob kateri so nanizani majhni lokali.

Med Kavalo in otokom Tasos vozijo dvakrat na dan hitri hidroglicerji, imenovani Leteči delfin. Vožnja stane deset evrov, traja pa le dobrih 45 minut. Navadni trajekti vozijo večkrat na dan, so cenejši (pet evrov), vendar njihova vožnja traja uro in pol. Slednje največ uporabljajo žolarji in upokojeanci.

Šakedonija!

Otok Tasos

Otok Tasos je najsevernejši grški otok v Egejskem morju, zato je tudi najbolj zelen, zaradi česar mu pravijo, da je smaragdni otok. K tej zelenosti so precej pripomogle oljke, ki jih je kar milijon! Vsaj tako zatrjujejo domačini. Otok je samo osem kilometrov oddaljen od kopnega, s katerim je povezan z odlično trajektno povezavo preko mest Keramoti ali Kavala. Tasos meri 385 kvadratnih kilometrov, od severa do juga pa je dolg okrog 60 kilometrov. Naokrog po otoku je speljana asfaltna cesta, najbolj pogosto in priljubljeno transportno sredstvo pa je avtobus. Glavno mesto je Tasos Town ali Limenas, ki ima 4000 prebivalcev in leži na severu, druga največja je Limenaria na jugovzhodu, še najbolj pristrčen kraj pa je Potos na jugu s svojimi živah-

nimi uličicami, domiselnimi bari in popolnoma pomešanimi domačini in turisti. Cilj popotnikov pa je večkrat tudi največje mesto v notranjosti precej goratega otoka, Teologos, kjer lahko poskusijo še popolnoma tradicionalne domače specialitete. Nekoč je bil Tasos znan po rudnikih in marmorju, pred leti so v morju odkrili celo zalogo nafte, danes pa domačini, ki ne delajo v Solunu ali Atenah, skrbijo predvsem za nasade oljk ali se ukvarjajo s turizmom. Človeku je kar žal, ko pomisli, kaj bo, če bo množični turizem odkril Tasos. Kajti danes je to še mehki turizem, kjer ni nobenih hotelskih betonskih kolosov, kjer lastniki majhnih družinskih hotelčkov poznajo gosta po imenu, kjer ni skoraj nobenih prepovedi in kjer je na tisoče in tisoče metrov (skoraj) popolnoma praznih plaž, dostopnih vsakomur. Tukaj drevesa še dobesedno rastejo v morje.

Na Tasosu lahko človek čisto enostavno najde svoj mir.

Domiselna opozorilna tabla v kraju Skala Prinos

Ena od glavnih prometnic, ki povezujejo notranjost Kavale z morjem.

Park z arheološkim muzejem Kavala v neoklasicistični zgradbi, v kateri hranijo prazgodovinske najdbe ter izkopanine iz Neapolisa in Amfipolisa.

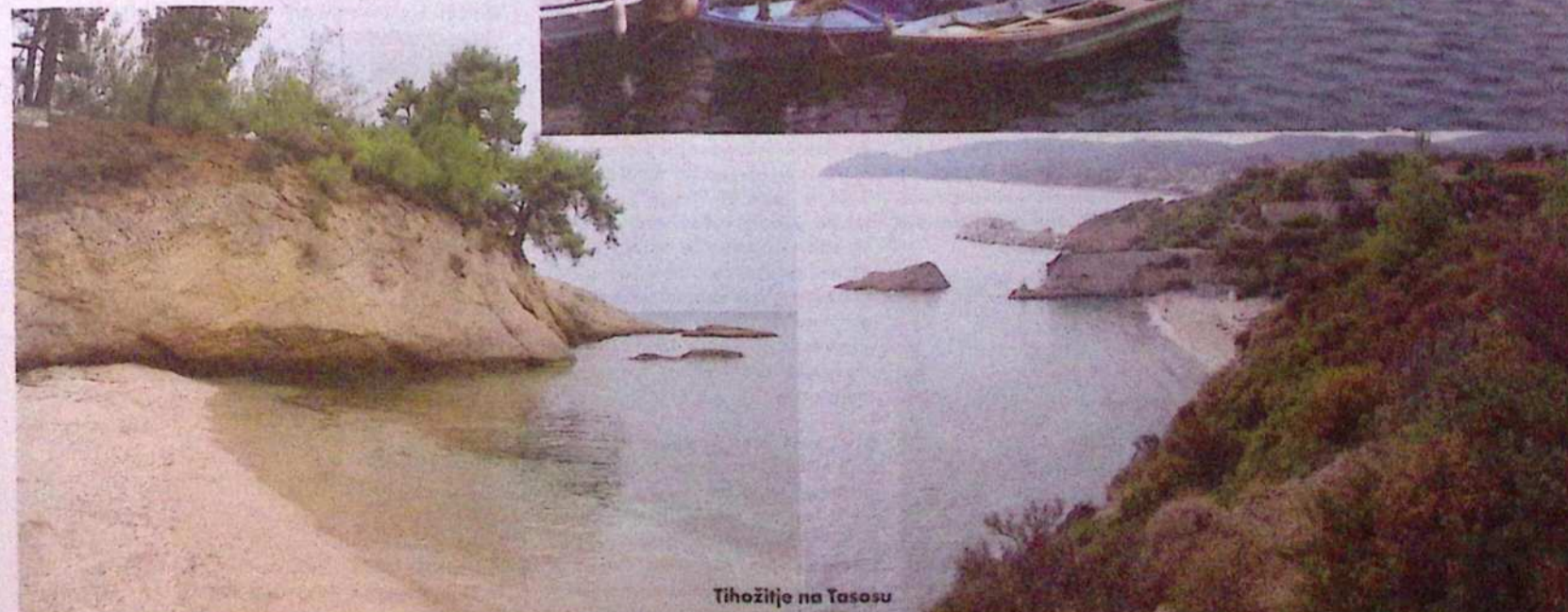
Protest privržencev socialistične ideje je bil pred mestno hišo (v ozadju na levi), ki je zgrajena v neoklasicističnem slogu. Podobne zgradbe so zasnovali veliki evropski arhitekti, ki so se odzvali vabilu Kavale v času, ko je cvetela trgovina s tobakom.

Pristanišče v Kavali, nad katerim bdi utrdba s trdnjavo, še ena znamenitost mesta.

Siesta na otoku je enaka za ljudi in živali.

Tihožitje na Tasosu

Arhivi

znanih Pomurcev

pen jih je odprl

Tone Žnidarič

– nekdanji organizator telovadnega društva Partizan v Pomurju, profesor telesne vzgoje, ravnatelj OŠ v Radencih, predsednik skupnosti borcev V. prekomorske brigade.

Leta 1942 je Tone, komaj šestnajstleten, moral začeti junaško obdobje svojega življenja. Iz vasi Grabe pri Ljutomeru so ga vpoklicali na predvojaško vzgojo v Sudete, leta 1943 pa kar na evropska bojišča v Belgiji in Franciji. Med invazijo na Normandijo so slovenski vojaki izkoristili priložnost in se skrili v podzemne rove ter se nato predali zaveznikom. Kot angleške ujetnike so jih prepeljali v Edinburgh, kjer se je zbralo okrog 2500 Slovencev, pozneje jedro V. prekomorske brigade.

Partizan Tone – leta 1944 so Angleži slovenske vojake prepeljali v Split, kjer se je formirala V. prekomorska brigada. Sestavljalo jo je okoli 3500 borcev, predvsem štajercerov s celjskega in mariborskega območja. Osemnajstletnik se je pridružil brigadi, ki se je preko Dalmacije in Velebita pomikala proti Liki in izpod ustašev osvobodila Gospič. Nato so krenili v Slovenijo in preko Kolpe v Črnomelj, kjer je bil glavni štab slovenskih brigad. Prekomorce so razformirali in razdelili po drugih brigadah, v katerih so nadaljevali boje do osvoboditve in 9. maja 1945. vkorakali v Ljubljano.

Prof. dr. Oto Luthar

Direktor Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU

Prof. dr. Oto Luthar je devetinsitiridesetletni Sobočan. Največ časa preživi v Ljubljani, kjer dela kot direktor ZRC SAZU (Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti). Precej časa pa kot doktor zgodovine nameni tudi raziskovalnemu in pedagoškemu delu. Predaval je na mariborski pedagoški fakulteti, še vedno predava na Univerzi v Novi Gorici, veliko pa tudi potuje – tako ga do poletja čakajo gostujoča predavanja v New Yorku, na Dunaju in v Gradcu. Je eden najbolj zaslužnih, da so na Petanjkih odprli Raziskovalno postajo Prekmurje, ki deluje pod okriljem ZRC SAZU.

»Momca in omama«

Poleg mame sta v otroštvu nanj najbolj vplivali obe stari mami, »momca« iz Bogojine in »omama« iz soboškega Turropolja. Njuna svetova sta se precej razlikovala, kar se je poznalo pri vzgoji, vseeno pa sta mu predali vsaj dve pomembni lastnosti: vztrajnost in zanimanje za ljudi. »Moja otroška leta so bila neverjetno brezskrbna. In zanimiva. Moj oče je namreč zelo zgodaj odšel na delo v Nemčijo, tako da sem se že takrat srečal s povsem drugačnim okoljem.« Med njegove najstarejše spomine spadajo večeri pri omami na vrtu v Turropolju, »Bobi blok« pri železniški postaji, kjer so stanovali, in na pol zrele slive, ki so jih »iz objestnosti trgali na sosedovem vrtu«. Da pa življenje ni povsem brezskrbno, je spoznal v drugem razredu osnovne šole, ko je njegov pes ugriznil nekega sošolca, za kar je prejel ukor.

V času osnovnega šolanja je v Mariboru zamenjal tri osnovne šole. Prvo, ker so se preselili, drugo pa so zaprli in učence preselili v sosednjo. Tam je končal tudi gimnazij. V srednji šoli je vedel, da ne bo ne pravnik, ne ekonomist, ne naravoslovec. Prav tako je vedel, da si ne želi rutinskega dela. »Nikoli pa si nisem predstavljal, da bom delal to, kar delam sedaj, in da bom imel pri tem toliko svobode. Kar se tega tiče, sem imel in še imam neverjetno srečo.« V dijaških letih, ki so bila burna in včasih celo naporna, je bilo učenja bolj malo, so se pa zato ukvarjali z literaturo, gledališčem, v primerjavi z današnjimi generacijami so veliko več časa preživeli v naravi. »Poleg tega sem veliko časa preživel v Prekmurju. Ob pomoči sestrične iz Sobote sem namreč spoznal veliko njenih sošolk in sošolcev iz Lendave, zaradi česar sem prihajal še pogosteje kot bi sicer.«

Že v srednji šoli pa tudi med študijem je spoznal, da je izjemno veliko zanimivih tem in zelo malo ljudi, ki bi jih znali na zanimiv način predstaviti. »Za zgodovino je to še toliko pomembnejše. Po drugi strani je imela moja generacija še srečo, saj so nam predavali ljudje, kot so Bogo Grafenauer, Ferdo Gestrin, Janko Pleterski, Vasilij Melik, na sociologiji pa Kerševan in Rizman. Ne glede na to sem v drugem letniku nehal hoditi na predavanja in začel početi druge stvari. Ker nisem imel dovolj denarja, sem veliko tudi delal: bil sem telefonist, steklar, skladiščnik, kurir, nosač, tajnik, čistilec, kasneje pa sem začel pisati prispevke za Radio Student. V četrtem letniku sem nato spoznal ljudi iz kroga NSK (Neue Slowenische Kunst), še posebej Dragana Živadinova, in za nekaj časa postal organizator gledališke skupine Scipion Nascia. Vmes so me poslali v vojsko, od koder sem prišel samo dvakrat, od tega enkrat na zagovor magistrerja (l. 1986). Nekje vmes sem odrasel, vsaj zdelo se je tako, in se tudi prvič zaposlil.«

Raziskovalna področja

Doktoriral je leta 1992. V svojem znanstvenoraziskovalnem delu se ukvarja predvsem s tremi področji: z zgodovino idej, z zgodovino zgodovinskega in zgodovino medkulturnega stika. »S prvim sem se intenzivneje ukvarjal še, ko sem hkrati predaval tudi na mariborski univerzi in študentom skušal razložiti, zakaj in kako so ideje Machiavellija, Erazma Rotterdamskega, Lutra, Hobbsa, Locka, Montesqueja, Voltairja, Diderota, Milla, Condorceta, Hegla, Kanta, Croceja, Marxa, Marcuseja itn. pomembne za naše skupno življenje danes. To so bila leta iztekajočega se socializma oz. čas, v katerem je bilo mogoče odprto govoriti o

Z Ottom Ortego v Pireju leta 2003

Tekmovanje v Soboti leta 1953, telovadna vrsta Ljutomera in Cvena je obstajala že pred vojno, že iz začetkov sokolskega društva v Ljutomeru. Vnet telovadec je bil tudi Tone, vidimo ga na desni pri bradlji, kako nadzoruje svojega sotekmovca.

Kros v Radencih leta 1954 – Tone je tekel prvi. Po demobilizaciji partizanske vojske 1947, se je vrnil v domači kraj in se pri mladinskem komiteju angažiral pri organizaciji telovadnega društva Partizan, športne vzgoje za mladino in pri različnih športnih dejavnostih tudi sam sodeloval.

Zadnjih 12 let pred upokojitvijo je bil Tone Žnidarič, takrat že profesor telesne vzgoje, ravnatelj osnovne šole v Radencih. Njegovo delo pa ni bilo omejeno le na šolsko administracijo in organizacijo pouka, deloval je še v občini, krajevni skupnosti, pri maratonu Tri srca, dajal pobude za gradnjo osnovne šole in športne dvorane. Za svoje delo je prejel številna priznanja in nagrade. Fotografija je iz šolskega leta 1975/76 – 2. a-razred z razredničarko Marjeto Trop in ravnateljem Tonetom Žnidaričem.

Pred letom dni je gospod Tone Žnidarič ostal sam – v družinsko življenje sta posegli bolezen in smrt. A hvaležen je, da sta imela z ženo lepo življenje in da sta lahko praznovala zlato poroko. Vendarle pa mu je ostala poleg otrok in vnukov še ena velika ljubezen – V. prekomorska brigada oziroma skupnost njenih borcev, ki ji predseduje, saj se borci še vedno srečujejo in ohranjajo spomin na veliko obdobje naše zgodovine.

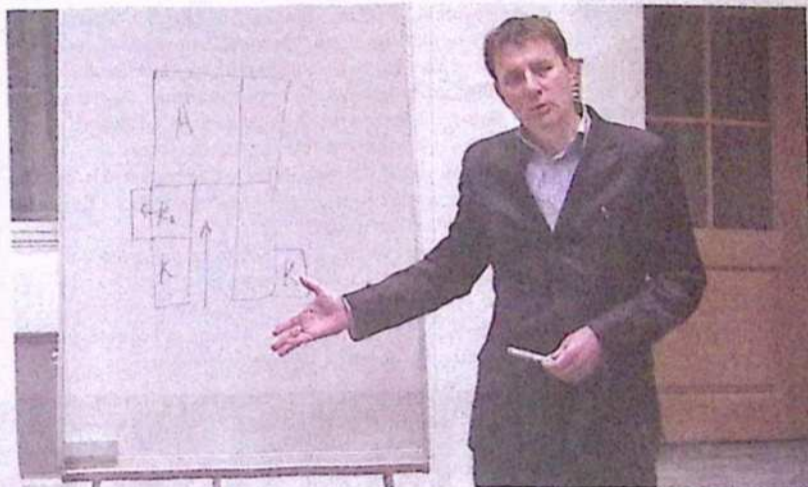
Brez družinske podpore bi vse to težko šlo. Z ženo Bredo sta ustvarila prijeten dom za otroka Zorana in Lučko, sorodnike in prijatelje, s katerimi so praznovali vse pomembnejše dogodke. Posebno veselje pa sta prinesli vnukinji Nena in Zoja.

»Regionalizacija raziskovalne dejavnosti je nujna«

pomanjkanju demokracije oz. trditi, da smo država mi vsi oz. da vedno znova drug na drugega prenašamo svoje osnovne pravice oz. se podrejamo volji večine in ne volji stranke, vladarja. V okviru drugega se še vedno ukvarjam z načini predstavljanja preteklosti od antičnih časov do danes. Zanima me, zakaj so ljudje sploh začeli interpretirati preteklo dogajanje in kako so se te ambicije spreminjale vse do danes. Zanimanje za zadnjo temo pa verjetno izvira še iz mojega otroštva v Prekmurju, ki je kulturno, jezikovno, etnično najbolj mešana slovenska pokrajina. Vedno bolj me fascinira

Ko sem tam leta 2001 predaval prvič, je večina od dvestotih študentk in študentov prvič videla živega Slovenca. To so bili mladi ljudje, ki zaradi neumne srbske politike niso mogli nikamor na zahod oz. so tujino spoznali večinoma na počitniškem delu na grških plantažah. V svojih priučnih predstavah o krivdi Slovencev za razpad skupne države in posledično za njihov bedni položaj so jo deloma pripisovali tudi meni in še sreča je, da sem predavanje začel s komentarjem zadnje nogometne tekme med državama. V sporu okoli tega, ali je Ačimović Srb ali Slovenec, se je napetost

večkrat oglasil pri sorodnikih, toda, kot pravi, se bo to sčasoma zagotovo spremenilo. Na Prekmurje pa ga veže tudi delo, saj je eden izmed najbolj zaslužnih za to, da je na Petanjcih od oktobra 2008 Raziskovalna postaja ZRC Prekmurje, ki danes zaposluje dve mladi raziskovalki, filologinjo in sociologinjo, sčasoma pa naj bi skupina nekoliko narasla. Ideja za postajo na Petanjcih je nastala konec devetdesetih, in sicer kmalu po ustanovitvi Ustanove fundacije dr. Vaneka Šiftarja (ZRC SAZU je eden od njenih soustanoviteljev). »Že takrat

Predavanje v atriju ZRC SAZU (februarja 2008)

dejstvo, da je moja prateta svojo priročno kuharsko knjigo pisala v treh jezikih: da je znala en recept začetni v madžarščini, ga nadaljevati v nemščini, napotke o pripravi pa običajno zapisala v prekmurščini. Zanima me, kako je onkraj nacionalne ideologije mogoče misliti vsakdanje lojalnosti do nekega kraja, države in še posebej do sosedovih drugih jezikov in drugih kulturnih vzorcev. Kar se tiče Prekmurja, obstaja v zvezi s tem še toliko zanimivega gradiva, da ga ne bosta mogli obdelati niti dve generaciji zgodovinarjev, antropologov, jezikoslovcov, etnologov. K sreči se je v soboškem pokrajinskem muzeju v zadnjih letih oblikovala zelo dobra raziskovalna skupina, ki že dlje časa obravnava te in podobne teme.«

namreč hitro poglela.« Zadnje čase veliko gostuje na Dunaju, v aprilu pa bo predaval v Gradcu in New Yorku.

Direktor ZRC SAZU

Dr. Luthar je član novoustanovljene Sekcije za interdisciplinarno raziskovanje v humanistiki, ki je najmlajša enota

smo torej razmišljali o 'stalni naselitvi' nekaterih raziskovalk in raziskovalcev našega centra v Prekmurju, čeprav se takrat (ksreči) nismo zavedali, koliko nas bo to stalo (osem odstotkov sredstev je bilo zbranih z akcijo Kvadratni meter za razvoj Prekmurja). Našim financierjem želimo dokazati,

Z očetom leta 1969

ZRC SAZU. Raziskovalno delo poteka na podoben način kot na Filozofskem inštitutu, kjer je bil zaposlen od l. 1988 pa do pred kratkim. V preteklosti je opravljal delo v d. predstojnika Umetnostnozgodovinskega inštituta Franceta Steleta. Znanstveni svet ZRC SAZU mu je podelil trajen naziv znanstveni svetnik. Prof. dr. Oto Luthar je danes direktor ZRC SAZU. Njegov delovni dan ob vseh zadolžitvah se začne zjutraj ob osmih, traja ves dan, konča pa se nekaj ur po poznem kosilu oz. zgodnji večerji, to je najprej ob pol devetih večer.

Raziskovalna postaja ZRC Prekmurje

V Prekmurje se dr. Luthar vrača vse pogosteje. Tu je zadnja tri leta preživel novoletne praznike. Žal ima premalo časa, da bi se

da je tovrstna regionalizacija raziskovalne dejavnosti nujna. Ko smo razmišljali o področjih, s katerimi se naši inštituti ukvarjajo, smo vedeli, da s stalno prisotnostjo 'na terenu' to delo lahko poteka veliko bolje. V zadnjih letih smo se tako ukvarjali z različnimi tipi migracije, z reformacijo, z multikulturalizmom, sedaj pa načrtujemo tudi bolj aplikativne projekte, saj bi radi prispevali tudi nekaj malega h gospodarskemu razvoju Prekmurja. V okviru našega infrastrukturnega projekta trajnostnega razvoja najbolj ranljivih slovenskih pokrajin bi radi naredili nekaj razvojnih scenarijev za zaščito narave in kulturne dediščine Prekmurja in zanje pridobili tudi nekaj dodatnega denarja EU.«

Iztok Štefanec

Ne samo da igrajo, tudi kače in želve imajo

Človek ne more verjeti, ko pride na obisk k Vigalijevim v Krog ter v sobi z živalmi zagleda kače in želve najrazličnejših vrst. Drago Vigali dela kot paznik v zaporu, je ljubiteljski muzikant in ljubitelj eksotičnih plazilcev. Drago je oče Zive Vigali, mlade glasbenice in Pomurke leta 2008 po izboru Murskega vala in Vestnika. Med svojimi živalmi nima nobenega plazilca iz naših krajev, teh iz narave ne jemlje, ampak je prišel od vseh vrst tako, da jih je kupil v Sloveniji ali v tujini, kamor hodi s plazilci na sejme.

Drago Vigali z boo, ki velja za velikanko med kačami. Ta vrsta kače, ki spada med udave, ni strupena, vendar svoj plen zadavi, preden ga požre.

Pravi, da ga želve že od nekdaj navdušujejo, in rad opazuje njihovo obnašanje. Prve je prinesel z morja, ko je bil star trinajst let. Šlo je za grške kornjače, ki naseljujejo območje Sredozemlja. Ti prvi primerki pri njem še živijo in so stari petintrideset let. Od teh pionirskih kornjač je dobil njihove potomce. Ko je postajal starejši, je dokupoval nove vrste želv, tako da danes ljubiteljsko goji širokorobo želvo, grško, mavrsko, zvezdasto (domovini sta Šrilanka in Pakistan), leopardovko (domovina Zambija) in ostrogasto želvo. Domovina slednje je Mali v podsaharski Afriki. To so skorajda prave želvje orjakinje, ki zrastejo v dolžino cel meter.

Nekatere vrste želv, kot sta mavrska in grška, mrzli del leta prezimijo v hladni kleti. Tistim, ki so dejavne vse leto, pa ogreva prostor in jih hrani. Problem nastopi, ko mora imeti svežo zeleno hrano. Pred kratkim je napisal prošnjo za zelenjavo, ki ne gre v prodajo v velikih trgovskih centrih v Murski Soboti. Drago bi to hrano po nižji ceni kupil za živali ali bi se dogovoril, da bi pred vhomom v trgovino pripravil razstavo svojih živali in organiziral delavnice za otroke. Edino trgovina Tuš v Bakovski ulici je ugodila njegovi prošnji, druge bodo kupe solate raje odvrgle.

Pred leti je v svoj vrt reptilov prinesel še kače, in sicer kraljevega pitona, ameriškega goža, tigrastega pitona, tajvanskega goža, kraljevsko smokuljo, mlečno kačo in rdečerepega udava oziroma boo, ki je velikanka med kačami in zraste v dolžino petnajst metrov. Drago velja med imetniki kač in želv za pravega specialista, ki vzgoji tudi najbolj občutljive primerke. Znanje je dobil od drugih ljubiteljev, iz knjig in z interneta

Bojan Zadavec

Mladič ameriškega goža na dlani roke davi mlado miš. Najprej se ovije okrog sesalca, da ga zaduši, nato se prepriča, ali ni tretjega plenilca, ki bi ga uplenil. Šelo potem začne miš požirati - in to pri glavi.

Dve želvi, odrasla in mladič, zvezdaste vrste. Če pogledamo oklep odraslega primerka, nam je jasno, zakaj se imenuje zvezdasta želva. Poleti se vse Vigalijeve želve grejejo na soncu in sprehajajo zunaj po dvorišču.

Martin Horvat,

romar skozi čas, med domovino in tujino, vendar vedno zvest domovini

Sneg, blato, dež, vročina, pripeka, vse to se je menjavalo v letu rojstva Martina Horvata. Njegova mama je v visoki nosečnosti že deseti dan s srpom v roki pobirala za kosci pšenico in jo polagala v snope. Pripravljalo se je k nevihti in vsi so hiteli, da bi pred dežjem položili vse snope v križe. Marija je nesla zadnji snop, ga položila na vrh križa, medtem so že začele padati prve kaplje dežja. Pripeka je pojenjala, vsi so si oddahnili, le Marija je stopila k možu Matiji, mu nekaj zašepetala, ta je hitro stopil, kar bežal je do koleca, Marija pa je snela najvišji snop s križa in sedla nanj. Takoj so bile ob njej Roza, Aga, Ana in še ena Ana. Z vso močjo sta jo Aga in Ana dvignili in se počasi odpravili na vratnice, jo položili na voz, pognali krave in čez petnajst minut je Marija že rodila četrtega otroka Martina ob pomoči babice iz Kapce. Bilo je to v ponedeljek, 12. julija 1953.

Ko je Martin zajokal, so vsi nazdravili in med vsemi je nastala sreča, veselje. Z veseljem so nadaljevali šesti dan po Martinovem rojstvu, ko sta ga botra Marija in Jožef Kerec nesla h krstu v domačo župnijsko cerkev sv. Petra in Pavla, kjer ga je župnik Jožef Berden v imenu Svete trojice sprejel kot božjega otroka.

Štirje letni časi so se menjavali kot lumine mene, s tem pa tudi leta. Življenje v blatu, med vročino in snegom je minevalo in bila je na pragu že osnovna šola na Hotizi in v Veliki Polani, v vsakem kraju po štirje razredi.

Šola in pouk sta nam bila zabava, sprostitve skupaj s tovarišicami in tovariši. Da je bila šola sprostitve, naj spregovori dogodek, ki se je zgodil v šoli na Hotizi.

Gospa učiteljica Jožica Kotnjek je v šolo nosila cekar, v katerem je bila tudi ura budilka. Šola na Hotizi namreč ni imela centralnega zvonca, zato si je naša gospa učiteljica pomagala s svojo budilko. Da bi učenci skrajšali minute šolske ure, sem se enkrat potegnil skozi klopi in potisnil veliki urni kazalec naprej. Komaj sem se vrnil na svoje mesto v klopi, že je budilka naznanila konec ure.

Zadnji štirje razredi v Veliki Polani so bili polni lepih doživeti, med nami sošolci in tudi s takratnimi našimi učitelji. Po osnovni šoli smo odšli na različne konce sveta.

Maturiral sem na klasični gimnaziji v Pazinu, v Istri na Hrvaškem, in se jeseni leta 1972 vpisal na Teološko fakulteto v Ljubljani. Takrat se mi je Ljubljana zdela kot vele mesto, kjer sem se sprehajal tudi ponoči kot ob belem dnevu. Mnogo dogodkov nas je študente teologije povezovalo, še bolj pa smo bili drug z drugim povezani stanovalci bogoslovja.

To je on

Zgodba z naslovnice

Tako me je nekega dne v prvem letniku Teološke fakultete povabil na pogovor ravnatelj bogoslovja Janez Oražem. Namreč, ko smo opravljali izpite na Teološki fakulteti, smo morali študenti prinesiti ravnatelju potrdilo, da smo izpit za določen predmet tudi naredili. Tako je ravnatelj bogoslovja lahko sledil našemu študiju in tudi opravljanju izpitov. Ko sem prišel k njemu, me je takoj vprašal, kako se počutim v bogoslovju, in da mi še nisem prinesel dveh potrdil o opravljenih izpitih. Nadaljeval je kar ostro, da je treba študirati, da leto hitro mineva in da v poletnih počitnicah noben študent ni nikoli naredil izpitov. Še je govoril, nakar sem mu dejal, da sem jaz v prvem letniku Teološke fakultete in da mi nismo imeli še nobenega izpita. Gospod ravnatelj me je pogledal, ugotovil je, da me je zamenjal z drugim študentom, zato se mi je opravičil. Povem naj, da nas je bilo takrat v bogoslovju 220 študentov teologije.

Po študiju teologije je sledilo mašniško posvečenje leta 1979, nato pa kaplanska mesta v Turnišču, Beltincih in Ljutomeru. Na vseh treh kaplanskih mestih sem od župnikov nekaj prejel. V Turnišču od gospoda Alojzija Flegarja natančnost, od beltinskega župnika Janka Škrabana organizacijo in ljubezen do starejših in bolnih in od ljutomerskega župnika Izidorja Veleberija pozornost do vsakega človeka. To so bila leta druženja z mladimi družinami, posebej pa druženja z mladinskimi veroučnimi skupinami, kjer smo skupaj z mladimi iskali vrednote in smisel življenja. Iz teh časov so ostale prijateljske vezi vse do današnjih dni.

V obeh župnijah, Murski Soboti in Berlinu, krajih mojega župnikovanja, je bilo mnogo lepih in duhovno bogatih dogodkov. Morda kdaj tudi kaj o njih.

Najlepša hvala vsem, ki ste dali zame glas za Pomurca leta 2008. Tako ste me s svojim glasom vrnili nazaj v Prekmurje, odkoder sem moral oditi jeseni 2008. zaradi tega, ker me prvi murskosoboški škof dr. Marjan Turnšek ni več sprejemal kot stolnega župnika soboške župnije sv. Nikolaja.

Odšla je dama s klobukom

V spomin

Že dve, tri leta smo na soboških ulicah pogrešali žensko, ki je zbujala pozornost in spoštovanje. Popolnoma urejena, elegantna, uglajena, izobrazena, drugačna, neponovljiva. Soboška ikona, ki postaja legenda ... Bolezen je nepovabljen stopila v njen svet, kmalu po začetku novega leta pa se je naša Marja Kerecova pridružila božjim sanjam ...

»Ljubezen je močnejša od smrti. Večna je, jaz sem o tem prepričana,« so njene besede, izrečene pred trinajstimi leti v ekskluzivnem intervjuju za PEN, v izpovedi, ki je dotlej ni zaupala nikomur. Ona je odšla, njene besede so tu.

»Moj svet je narava, jaz harmoniram z njo. Če me narava ljubi, je meni to všeč. Pa tudi, če mi katera gospa reče, da si tega, kar nosim jaz, ne bi oblekla. Že sem imela priložnost odgovoriti: Saj tudi ne morete, ker vi niste jaz. Spoštujeva pa se kljub temu lahko.«

»Oče mi je pustil pečat. Vedno znova sem ga videvala na poljih. Tam je oral, kopal, sejjal, žel, kosil. Vedno je bil združen z naravo. Jaz pa sem se v tistem okolju počutila kot grofična. Bil je pomosen človek, veste, malo je govoril, ne kot jaz. Zelo malo, ampak kar je povedal, mi je dalo misliti. Ko je umrl, se mi je podri svet. Neizmerno bi si želela, da bi on vedel, kaj jaz danes počnem. Pogledal bi to in bi vedel ...«

»Danes prej vidim drevo kot človeka. Pa rada imam ljudi. Nikogar ne sovražim in mislim, da tudi sovražnikov nimam. Ampak samo v naravi se mi zjodi, da lahko nič ne

Ko smo se mrtlega januarskega popoldneva poslatljali od Marje Kerecove na cankovskem pokopališču, so njene besede odzvanjale med besedami slovesa in se prepletale z njimi. Ljubezen je močnejša od smrti, tam nekje za grobom je tvoj travnik, ki zdaj počiva, na pomlad pa bo ozelenel in se razcvetel v barvah, ki so božale tvoje življenje. Vedno si želela imeti svoj veliki travnik ... Zdalj so se ti sanje unisustile ... Osule so se potonike, poslatljamo se brez žalosti, si zapisala ... Potonika je tvoj cvet. Imeli ste jih doma in mama jih je negovala. Ko se bodo spomnili razcvetele, jih bom velik šopek položila na grob. Za prijateljstvo in spoštovanje, ki si mi ga namenjala. Ne vem, s čim sem si ju zaslužila, vem pa, da je bilo iskreno in večno. Tako kot do vseh tvojih najbližjih in prijateljev. Ljubezen, ki je močnejša od smrti ...

mislim in da v tišini doživljam najpomembnejše stvari. Tišino potrebujemo vsi, blažen, kdor se nauči, prislunhiti ji. Je pa težko, če ti to ni dano. In naporno je, zato ljudje bežijo od tišine. Tudi sama sem to počela, samo da ne bi bila sama ...«

»Človek ni ne varen ne srečen, če za svoja svetova ne izbere narave in ljubezni. Morda je to malo nereligiozno iz ust religiozne ženske, da ko človek zna doživljati oboje, naravo in ljubezen, je večin.«

»Kar sem odkrila v haikuju, nosim v sebi že od nekaj. Tega si pravzaprav ne znam razložiti, ampak tu je, obstaja. In glejte, Prekmurje je neizmerno lepa pokrajina. Mehka pokrajina, s tako ljubečim ozračjem in tako čudovitimi odsevi. Bog je sanjal takrat, ko je ustvarjal Prekmurje. V svojih haikujih večkrat omenjam beli veter. Ali veste, kaj je beli veter? Samo tu sem ga videvala, občutila, nikjer drugje. To je tisti blagi majski veter. Ko zaveje, potem je vse belo. Listje na drevju, žitno polje ...«

»Klobuk je vedno z mano. Nosim ga iz dveh praktičnih razlogov. Poleti me hladi in pozimi greje. In v njem se dobro počutim. Veliko jih imam, v vseh barvah, razen

črnega. Večinoma so darila. Resnica pa je, da si vsaka ženska ne more dati klobuka na glavo. Zato ne, ker ga je treba znati nositi. In ker veliko žensk nima poguma, da bi ga nosile, ga zato tudi ne znajo nositi. Gre samo za pogum!«

»V partnerstvu se pogosto dogaja, da si človek, pa naj bo moški ali ženska, dovoljuje lastninsko pravico nad drugim. Pride celo tako daleč, da bedi nad njegovo pozornostjo, časom, telesom, še za misli bi rad vedel. Nekaterim ženskam to celo godi, še celo če imajo od tega korist. Ampak potem živimo druge, ne sebe. Jaz pa pravim, za nobeno ceno ne oddajmo svoje svobode in tega, kar smo. Ker nas ne bodo ljubili, če bomo živele druge! Ne bodo nas ljubili, samo potrebovali nas bodo!«

»Brezpogojno ljubezen človek redko doživi, je pa to tisto, zaradi česar je vredno živeti. Doživijo jo samo izbranci, ki jih je usoda obdarila z neizmerno veliko srečo. Veliko ljubezni je tam, kjer ni besed. Takrat svoje govori tišina. Dva človeka, ki se ljubita in sta duhovno skupaj, to občutita brez besed. Ljubezen je močnejša od smrti! Večna je, jaz sem o tem prepričana.«

Irma Benko

Moja učiteljica, profesorica in prijateljica Micka

Imela je dober občutek za vse, kar je lepo in plemenito. Bila je zelo dobra učiteljica, dobra pedagoginja in plemenita osebnost, znala je usmerjati in spodbujati in od nje smo se lahko učili tako otroci kot odrasli.

Učila me je v prvem in drugem razredu osnovne šole v Moščančih. Bila je mlada, lepa, zmeraj urejena in uglajena. Otroci s podeželja smo s široko odprtimi očmi zrlj vanjo. Poleg estetskih vrednot smo od nje pridobivali tudi znanje v veliko širšem obsegu, kot je zahteval učni program. Enkrat sem bila dalj časa bolna doma in ona me je prišla obiskat s celim razredom.

Najine poti so se ponovno srečale na Srednji kmetijski šoli v Rakičanu, spet v tistih dveh prvih kritičnih letnikih. Učila je slovenščino in nemščino. Njena slovenščina je bila lepa, čista in globoka, tudi nemščina, vendar smo ji tam bolj težko sledili. Z veseljem smo jo pričakovali v razred, najprej, da vidimo, kako bo urejena, in potem, da bomo

lahko poslušali njene zanimive razlage. Književnost je bila njena ljubezen, ki jo je znala približati tudi nam. Svojo širino duha je znala prenesti tudi na nas. Naučila nas je izražanja v lepem slovenskem jeziku, nastopanja na šolskih proslavah. Imeli smo jo radi, zato smo ji včasih tudi kaj ponagajali. Enkrat so fantje iz internata podložili njenega »fjčka« z opeko, koleca so se vrtela, avto pa ni šel nikamor. Ko so ji avto postavili nazaj na koleca, so se vsi smejali, tudi ona.

Mojo učiteljico in profesorico sem našla še tretjič. Ko sem bila že v službi, me je učila uporabljati oba jezika v praksi, me spodbujala k pisanju in izražanju, tokrat kot prijateljica. Samo en cvetoči travnik bi rada imela, mi je večkrat rekla, oboževala je cvetlice, knjige in vse lepote tega sveta. Srečna sem, da sem se lahko tudi jaz od nje učila to videti. Naj cvetijo rože na travnikih vsako pomlad tudi v spomin na našo tovarišico Micko!

Zita Flisar Novak

Marijo sem srečal pred dvema desetletjema. Bila je žalostna, vendar ni odnehala z življenjsko borbo. Zmogla je plavati. Imela je sposobnost spoprijemanja z napor, ki jih je narekovalo življenje samostojne ženske. Poznal sem tudi njenega moža. Ni bilo lahko biti njen mož, saj je bila njena ženska individualizacijsko dinamična. Živeti je začela v podeželskem okolju, katerega pa je zelo naglo nadgrajevala z okolji cvetoče civilizacije. Uspevalo ji je realizirati tisto, za kar je bila rojena. V ponos si štejem, da sem jo opozoril na njeno umetniško nadarjenost. Temu se je upirala, saj je rada gledala ta svet. Ustvarjanje pa jo je zapiralo med štiri stene. Svojih umetnih dolgo ni marala. Prosil sem jo, naj jih ne uniči. Da se to res ne bi zgodilo, sva se zmenila, da mi jih je prinašala. Prepričal sem jo, da so pri meni na varnem. Takoj, ko jih bo vrljubila, cenila, jih bo vse dobila. Tako se je tudi zgodilo. Umetniško ustvarjanje ji je vračalo samozavest in energijo za dostojanstvo, biti ponosna ženska.

Dr. Jože Magdič

Kdo pa so ti mladi fantje?

Kje so tiste zasnežene stezice od Kuzme do Vidonec

V svoji šiviljski sobi se spominja mladih let ob pomoči črne bele, a dobro ohranjene fotografije, Angela Gelt, rojena leta 1934 v Lipi. Posneta je bila leta 1952, ko je bila mrzla zima, in na fotografiji s prstom pokaže na sebe, ki stoji v zadnji vrsti četrta z leve. Dekle z dvema dolgima kitama je bilo tri leta pred poroko. Njen fant in kasnejši mož Štefan je bil takrat pri vojakih. Angela se je izučila za šiviljo in je imela veliko dela z oblekami za neveste. Tisto januarsko zimo, ko je sneg segal štirideset centimetrov visoko, jo je Horvatova Bara, ki je bila iz Angeline vasi poročena v Kuzmo, prosila, da bi oblekla nevesto. Bara je bila namreč nevestina priča in je želela, da bi oblekla nevesto. Bara je bila brezhubna in da bi bila nevesta oblečena kar najbolj bogato, lepo in nepozabno. Pravi naslov za idealno poročno obleko je bila šivilja Angela.

Bara, poročena Grah, sedi v prvi vrsti druga z leve in v rokah drži šopek rož. Verjetno so bile izdelane iz barvnega papirja. Desno od nje sedi njen mož Franc. Bara je edina ženska, ki ima oblečene hlače. To je bila v tistih časih na Goričkem in tudi drugod redkost. Danes jih Bara šteje že čez devetdeset in živi v domu ostarelih, v tistih časih pa je bila verjetno napredna ženska in se je oblačila po modi.

Šivilja se spominja, da je skupaj z Baro in njeno svakinjo

Verono, po domače Čemeštrovo vino, stopila na avtobus v Odancih, odkoder sta potovali v Soboto. Bara je prišla po njuju, da bi ju pospremila na svoj dom, kjer se bo Angela lotila šivanja oblačila. Vožnja jih je tako zmedla, da so se v Murski Soboti izgubile. Po treh urah so na glavnem trgu našle avtobus, ki jih je pripeljal do Grada, do Kuzme pa so potem pešale. Kar teden dni je potrebovala, da je po merah sešila obleko za dekle, ki si je fanta izbralo v Vidoncih. Angela se imen mladoporočencev ne spominja. Na dan poroke je nevesta v spremstvu svojcev, botrine in šivilje ob štirih zjutraj krenila iz Kuzme po bližnji proti ženinovemu domu. Zadnja je stopala zato, da so ji drugi že dobro stekali pot v snegu. Barin mož Franc, ki je v rokah nosil torto, se je na svojo ženo jezil, da mu ni dovolila, da bi si obul zimске čevlje, v katerih mu ne bi drselo. A kaj, ko fina ženska ni želela, da bi njen mož plesal v debelih škornjih, ampak bi rajši videla, da bi se zavrtel v elegantnih črnih čevljih, ki jih je imel samo za cerkev in velike dogodke. V takih pa je bilo s torto bolj težko hoditi. Po treh urah so zagledali prve vidonske domačije in samo pri eni so jih že pričakovali in tam so bile mize obložene z jedačo in pijačo. Prišleki so povprašali po mladeniču, ki naj bi se ženil. Gostitelji so jih po pogovoru povabili v toplo hišo, da bi se v miru in dolgo pogajali. Začela se je veselica s harmoniko in saksofonom, ki je trajala nekaj ur.

Pred ženinovim domom je nastala poročna fotografija, ki jo objavljamo. Točno opoldne se je šivilja odpravila k ženinovim sosedom in tam oblekla mlado deklico, ki je tisti dan stopala

v zakonski stan, ter ji nadela beli pajčolan. Dve konjski vpregi s sanmi sta svate v mrazu odpeljali v Kuzmo, v cerkev svetega Kozme in Damijana, kjer sta ženin in nevesta pred Bogom sklenila večno zvestobo in zaprosila za srečo v življenju. Nato so šli v bližnjo gostilno, kjer se je slavlje nadaljevalo in trajalo do polnoči. Po polnoči so se odpravili na snahin dom, kjer se je nadaljevalo veseljačenje ob glasbi. Za Angelo je tam pogledoval neki fant in jo prosil za ples, ona pa ga je odklonila, kajti svojemu dragemu je obljubila, da ga bo čakala, ko pride od vojakov. V okrašeni veliki izi se je pelo, igralo, plesalo, pilo in jedlo. Dekle z venčkom na glavi je bila posvarbica, fant z vojaško kapo na glavi, skrajno levo v zadnji vrsti, je dobil za to poroko pri vojakih dopust. Imen nekaterih ljudi s fotografije se sogovornica ni spomnila. Po pripovedi naj bi slavlje trajalo do osme ure zjutraj. Mlada dva so poročili in jima zaželeli srečo v življenju ter seveda dosti otrok. Angela je s smehom na obrazu povedala, je bila en teden na šiviljskih počitnicah, ki so se je končale s poroko. Čez čas je na Angelin naslov po pošti prispelo pismo s to fotografijo. Zanimivo bi bilo, če bi se oglasili tisti, ki se prepoznate na spominskem posnetku. Pokličite na GSM, številka je 031 595 527, in nam zaupajte svoje spomine.

Gostovanje je dogodek v življenju, ki se razlikuje od rojstva in smrti po tem, da se zanj odločita oba ter sodelujeta zavestno in prostovoljno.

Bojan Zadravec

VANEKOV KOUT

Krizno leto 2009 je pred vami, nami, njimi. Se je I krizi. Gospodarstvo, banke, vlade, odnosi. Sesplošna kriza. Što jo je napravo? Što je kriji? Ka do delavci brez dela? Ka de fabrike vrag gemal? Amerikanci? Arabci? Rusi? Židovge? Irak? Osama? Bush? Putin? Stalin? Tito? Što bi tou znal? Eto san negi prešto, ka bi naj za se šküper bil kriji pohlep. Več pa več. Pa še več, pa še dvakrat več. Pa delnice, pa obveznice, pa skladi, pa še sefele druigo samo ka de friško več.

Ja dragi moji pučeka tuj nemreš v enon mejsci skrmiti ka bi 100 kil vago. Pa manageri so kredite jemali, pri nas mislin, ka bi si firme pod sebe skopali. Pa pa meli več, pa še več, pa še dvakrat več. Ja pa se je nej glij se tak obrnole tak kak so si mislili ka bou. Te je pa nej čudno če je zadnje čase ena od najbolje odavanih knjig Kapital Karla Marxa. Si lejko mislite ka je tovariš gospod kamerad Karl Marx pravo že davnoga leta 1867:

»Lastniki kapitala in poslovneži bodo vplivali na delavce in stimulirali njihovo potrebo po kupovanju njihovih dragih proizvodov: stanovanj, hiš in tehnologije, z najemanjem dragih hipotekarnih kreditov, do nivoja nevdržnosti.

Na koncu bodo ti neporavnani krediti povzročili bankrot bank, katere bodo morale biti nacionalizirane, država pa bo nato odšla po poti, ki pelje v komunistem ...»

No ka te pravli. Se van ne vidi malo znano, če poglednete ka se zaj dogaja. Bankroti bank?

Ja seveda. So nešterne velke ameriške banke že nacionalizirane? So. De jih še več nacionalizirani? De. No te pa gospod tovariš Marx majo še kak praf. Ste si privoščili hitri kredit, ka ste si küpili LCD televizijo samo zatou ka jo že si soušidje majo. Mate kredit za avto, ka že si v vašoj stüžbi majo nouve avtoje? Ste mogouče zeli kredit, ka ste si kakše delnice küpili? Pa ste zaj dižni za kredit. Delnice so pa nej vredne nanč en frtau telko, kak kaa ste je vij küpili? No pa smo pa pr tiston zgoraj. Več pa več. Pa še več. Samo se je zdaj malo obrnole. Menje pa menje. Pa še menje. Od pohlepa pa nemo več gučo. Tak ka naš dragi Marx ma prav. Nej je kapitalizem tak dober, kak ga valijjo. Valiü so ga pa ovi, ka so meli od njega največ koristi. Kak smo veseli bilij, da je socializem spadno. Zdjaj de se nači. Ja za

tisti par sto ali pa gezero, ka so pri kopanji. F socializmi je niše ni j po smetaj kopo. Kriminala je bilou za vzorec. Če si bil f souli lagoji, si tak za viüja doubu, ka se je se bliskalo. Zdjaj pa školnik učenca ali dijaka nesmi nanč grdou poglednoti. Na šolski dvoriščaj se dila. Pa ka, vej je pa Slovenija svobodna država. PA v NATO-ji pa v EU-ji. Super. Bauto mamo skoro že sakši stoji. Ka se nemo preteč gužvali. Samo bauta pa bauta. Proizvodnje pa nika, ka se ne splača. Pa še tou ka pridelamo te izvozimo, pa kakše božnje nazaj uvozimo. Kapital more kroužiti. Pa ste rejsan veseli, da idete v bauto, pa te pr sakšoj polici more prekleto premišlavate ka štete küpiti. Tou je te zaj tou, ka si najbolje želejmo. Nekši umetni potrošniški raj. Ka lejko küpuvete se ka van srce poželej. Pa magari na kredit. Prej ka je pa zaj kakši stanovanjski kredit malo žmetnej dobiti, kak še do pre pou leta. Da se je zgouidilo, ka bi banke kak nouve reklamajale depozite? Ena pred druigo idejo, šteta več da. Pa mislite ka nijn je rejsan za tou, ka bi tou dobro bilou. Pejmeze nicaajo, ka do pa lejko kredite davale, pa na velko služile. Ka se potač pa gene, ka se pozabi na krizo, pa na se. Kapital more kroužiti. Prej ka je sedanja kriza najveška od kaa obstaja človestvo. Pa mo se kaj nafčili z nje? Pri nas je zaj glavna tema, ka si bitiši sej NLB-ja šče dati 1 milijon EUR izplačati za odpravnino. Pa ka je vlada znižala seprine. Jaka mada. Do

že najši kakši način, ka si pejmeze izplačajo. Pa ka de vlada delno finansejrula podjetja šteta so zavolo krize šla na skrajšani delovni čas. Pa ka de pomagala samo dobrin podjetjan. Hap? A tak? Samo tistin od šteta se te čaka poborunje danhor nazaj. Ka de se pa punila državna blagajna. Sa tista lejta, pa si tisti darjki pa dajanje, ka so jih podjetja šterin zaj slabše ide do zaj plačavala v razne državne blagajne pa nikomi nika. Radirka. Crkni!

Pa ne piše v slovenskoj ustavi ka je Slovenija pravna pa socialna država. Piše pa ka. Na paperi lejko se piše. Pa so zaj pri nas na obla sti potomci Zveze komunistov – glij ovi od šteta Marx guči. Mogoče bi Boruti nešče lejko poslo en izvod Kapitala, ka bi si kaj k sej zel. San pa veseli ka smo v trendi.

Pri nas so lidje že prle zvolili tou od koj zaj cejli svetj brodi. Komaj čakani, ka do v Slove niji kakšo banko nacionalizirali. Te mo znati ka je Marx praf mel.

Spoštovana profesorica, draga prijateljica,

kaj naju je povezovalo od leta 1970, ko sem prišla v Srednjo kmetijsko šolo (sedaj biotehniško) v Rakičan kot dijakinja? Bili ste dobra predavateljica, predvsem pa pošten in dostopen človek. Zato naju je povezovalo VELIKO.

Preprosto vzljubila sem vas. V mojem albumu je veliko spominov, povezanih z vami in takratnimi doživetji, še več jih je nastalo pozneje. Zнали ste poslušati, razumeti in z mehkim glasom prefinjeno odgovoriti. Z vami je bil pogovor sproščen. Pogovor ste znali navezati s preprostimi ljudmi in izobraženci. Bili ste tudi del doživetij pri mojih prijateljih in znancih. Prav o vsem, kar je pomembno v življenju, sta se

pogovarjali, največ o medčloveških odnosih, modi, floristiki, o najinih najbližjih. Zнали ste dati z besedo tisto, kar se ne da kupiti in ne plačati. Ob vsaki žalosti ste znali s svojo pristrčnostjo potolažiti in optimistično odgovoriti. Delali sva veliko skupnih načrtov in nekatere z vašo pomočjo tudi uspešno izvedli. Vse, kar sem v srcu čutila, sem vam lahko razkrila.

Veliko bi vam še rada povedala. Priznam, inela sem vas rada kot prijateljico in sproščen. Pogovor ste znali navezati s preprostimi ljudmi in izobraženci. Bili ste tudi del doživetij pri mojih prijateljih in znancih. Prav o vsem, kar je pomembno v življenju, sta se

Olga Varga

VANEK

Nagradna križanka

Od 29. I. do 26. II.

HOROSKOPEN

Prilavljala: Agencija Hogod

Za mlade od 6. do 96. leta, ki priznavajo ljubezen

OVEN
(21. III. - 20. IV.)

Težave v odnosih so za vami ali bodo vsak hip, tako da vam bo prva polovica meseca tudi po tej plati naklonjena. Celotna lahkomiselnost in živahnost si boste lahko privoščili. Sredina meseca bo pa že zahtevala energičnost. Po 20. pride nervoza in z njo najverjetneje tudi nespečnost. Mesec bo končala ljubezenska zadeva. V pomiritev lahko povemo, da z vitalnostjo ne bo problemov in da boste težave lažje reševali - tudi ob pomoči prijateljev.

TEHTNICA
(23. IX. - 22. X.)

Dinamičen in razgiban mesec, v katerem se lahko marsikaj naučite. Pogovor s prijatelji bo dobro del, na velike zahteve pozabite. Lahko ste drznejši in zagovarjate svoje. Če se bo pokazala utesnjenost, se spoprimit z njo - z glavo! Živelci boste razgibano kot že dolgo ne. Radodarni boste, vendar v mejah, ki jih vaše finančno stanje dovoljuje, zato je zadeva pozitivna. Ob pravem času boste našli zaveznike.

BIK
(21. IV. - 21. V.)

Priporočamo malo več prilagodljivosti, in če boste poslušali, bomo lahko rekli, da bo ta mesec načeloma na vaši strani. Zanimivi odnosi in nekaj težav z vodilnimi v sredini meseca. Po 20. rahla utrujenost, nato do konca meseca neznost in romantika. Radovednost vam ne bo dala miru in očitno se bo tokrat obrestovala. Za sabo ne puščajte neurejenih stvari. Ugodno za izobraževanje. Osebi, ki vam je všeč, boste vse bližje.

ŠKORPIJON
(23. X. - 21. XI.)

Gibal se bo v pozitivni smeri in na boljše. Kljub temu si zabave takrat, ko bi hoteli, ne boste mogli privoščiti. Tudi proti lenobnosti in mlahavosti ne boste našli pravega orožja. Imeli boste svoje poglede, vendar to vsakemu ne bo všeč, ni pa tudi nujno, da vztrajate. Situacija bo zahtevala soočenje in akcijo, vendar dvakrat premislite, preden se podate v njo. Proti koncu meseca prijetno srečanje in zdravilo za dušo. Ne hitite!

DVOJČKA
(22. V. - 21. VI.)

Obdobje pred vami prinaša razbremenitev, dobro počutje in zanimivo presenečenje. Vendar bodo potrebni kompromisi, drugače se zadeve lahko zapletejo. Verjetno je prišel pravi čas, da naredite majhno inventuro svojih navad. V sredini meseca previdno! Bodite prvi in vi predlagajte. V ljubezni rahlo napeto, vendar popustljivost ni rešilna formula. Brez pretiravanja s hrano, športom in izdatki. Vaš adut je komunikativnost, zdaj jo spravite v igro!

STRELEC
(22. XI. - 21. XII.)

Nadejajte se sprememb v odnosih in pričakujte pomemben obisk. Stik z nadrejenimi bo, in če ga boste znali obrniti sebi v prid, bo možno v nadaljevanju napredovanje. Na splošno lahko pričakujete spremembe, ki bodo vplivale na vaš ritem. Veliko energije vam bo vzelo usklajevanje med stari in novim. Počitek bi vam dobro del pa tudi zdravstveno bi se veliko bolje počutili. Ljubezen: izpostavite svojo nežno plat.

RAK
(22. VI. - 22. VII.)

Nabrlo se bo veliko dela, vendar ne bo obremenilno. Začutili boste širokosrčnost in odprtost in zaupanje se bo pokazalo tam, kjer tega ne boste pričakovali. Ko boste začutili primeren čas, pogledajte vase in se spoprimit z dejstvi. Sicer dinamičen mesec in primeren za sprostitve. Ob mlaju (25.) si lahko privoščite neko novost ali spremembo v vašem življenju. Pride pohvala, ki vam bo veliko pomenila in morda kaj spremenila.

KOZOROG
(22. XII. - 20. I.)

Še bo treba popraviti določene stvari, nesoglasja v poklicnem življenju pa poskušati spraviti v red. Da, s tem se bo treba spopasti. Čas zahteva od vas pogumna dejanja, kar ne bo težko, saj je Mars vaš sovladar, to pa je njegovo leto. Uspeh je možen, pokvarijo ga lahko nestrpnost in prepirljivost. Primerno za dom, popravila in urejanje okolice, kar lahko povežete z rekreacijo.

LEV
(23. VII. - 22. VIII.)

Takoj, morda že danes ali jutri, priporočamo spremembo videza ali stila. Nekoliko boste obrnjeni k sebi in iskali boste mir v preteklosti. Pride trenutek, ko se boste zavedali moči, ki zmore obrniti tok življenja. Zelo pomembno, ker vam bo ravno to pomagalo v okoliščinah, ki se vam bodo enkrat zdaj zazdale brezupne. Samovšečnost lahko vzbudi razne negativnosti. Najmanj, kar si lahko zdaj privoščite, je spanje na tovorikah.

VODNAR
(21. I. - 19. II.)

Živahen in prijeten mesec, ki vas bo v začetku sicer nekoliko izčrpal, ker boste morali razrešiti problem v zvezi z odnosi. Obdobje bo zahtevalo iznajdljivost v delovni skupini, čeprav prave nagrade ne bo. Morda se kje kuha predloga za priznanje. Nepopustljivost vam bo nekoliko grenila vsakdan, saj bodo oni okrog vas vedeli, da je brez vzroka in bodo znali odgovor. V izrednih okoliščinah vam bo jezik tekkel kot po maslu. Če nimate, poiščite.

DEVICA
(23. VIII. - 22. IX.)

Intimnosti v začetku meseca bodo pripeljale do osame, nato bo prišlo še do nesoglasja, čeprav ne po vaši krivdi. Sicer pa bo mesec minil brez motenj in ga boste lahko razglasili za produktivnega. O nekaterih stvareh boste imeli svoje mnenje, vendar bo najbolje, če molčite. Potrebujete čas, da si uredite misli. Prisojno mesto, tudi če boste morali stati, je primeren prostor za kaj takega. Pomembno spremembo je treba sprejeti.

RIBI
(20. II. - 20. III.)

V začetku meseca boste postavljeni pred preizkušnjo, ki bo morda prinesla novo odgovornost. Energije bo dovolj, zato tudi dobre volje ne bo manjkalo, življenje bo potekalo ubrano. Morda bo prevelika zaposlenost in zagnanost spremenila načrte. Vaša prednost so ideje, vendar jih je treba spraviti na plan. Bolj kot je normalno in naravno, svojih čustev ne omejujte. Enostavnost in srčnost bosta adut v tem obdobju. Slab dan okrog 20.

Nagrade za izžrebane reševalce

1. nagrada: knjiga Lahko jem, mag. Branislava Belović
2. nagrada paket presenečenja in
3.-7. nagrada majica

Pravilno rešitev - označena polja - napišite in pošljite na dopisnicah na uredništvo Vestnika, Ulica arhitekta Novaka 13, 9000 Murska Sobota, do petka, 6. februarja 2009.

Rešitev: _____
Ime in priimek: _____
Naslov: _____

Rešitev križanke 4: Ljubljana, Zagreb, prijateljstvo

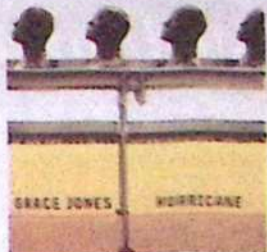
1. nagrada KNJIGA LAHKO JEM, mag. Branislava Belović: Ana Boger, Mladinska ul. 33, 9000 Murska Sobota
2. nagrada paket presenečenja: Jozefa Andreja, Jurovski Dol 90, 2223 Jurovski Dol
3.-7. nagrada majica
Aleja Hart, Veitšlavi 123, 9262 Rogosivci
Marta Totb, Poljaka ul. 12, 9000 Murska Sobota
Marija Junk, Škavčevi 67, 9261 Čankova
Klement Marija, Vrta ul. 4, 9000 Murska Sobota
Marica Kaulič, Branovci 24, 9240 Ljutomer

Člani križanke bodo prvih šestih in nagrado prejeli.

Glasbosluh

Grace Jones – Hurricane

Pias/Wall Of Sound Ltd., 2008

Pevka, skladateljica in supermodel Grace Jones, po rodu Jamajčanka, se je tik pred koncem leta 2008 po skoraj dvajsetih letih (Bulletproof Heart je izšel leta 1989) pojavila z novim albumom. Kot je značilno za Grace, se prej niti ne bi pojavila z novim produktom, če ne bi bila prepričana, da je kakovosten, z novim albumom pa je tudi najprimerneje zaznamovala svojo šestdesetletnico življenja, posvetila pa ga je tudi svojemu pokojnemu očetu. Na plošči je sicer še eno posvetilo, skladbo Well Well Well je namreč Grace posvetila svojemu nekdanjemu producentu Alexu Sadkinu, ki je umrl leta 1987. Glasbeno zvrst na izdelku Hurricane je nakazal že singl Corporate Cannibal, Jonesova pa znova dokazuje, da je še vedno kraljica sofisticirane novovalvske disko pop glasbe. In kot je zanjo značilno, je album izvrstno posnet, tako da za kakšen zvok človek sploh ne ve, ali prihaja s plošče ali iz njegove dnevne sobe. Tudi ta produkt Grace Jones je najprimernejši za poslušanje tik pred večerom ali v poznih večernih urah. Gre za pravi tako imenovani »world« album, saj ga lahko vrtijo tako v urbani džungli New Yorka kakor na plesni terasi kakšnega karibskega otoka. Hurricane je plošča, ki bo gotovo vsaj album tedna, če ne že vaš album meseca.

T. K.

Knjigober

Elvis Peeters – Brezštevilni

Educa

Verjetno je že vsak od nas kdaj gledal film o zombijih. Vstala trupla se gibljejo po površju in z ugrizom spremenijo normalne ljudi v sebi enake. Množijo se vedno hitreje in čez čas jih je že toliko, da živim ljudem grozi izumrtje. Tudi Peeters piše o zombijih, toda v podobi priseljencev, ljudi iz tretjih držav, ki so jih razmere prisilile, da so preplavili ves Zahodni svet. Tiste, ki kakorkoli uspejo zbrati dovolj denarja, na obalah izkrcajo iz prepolnih ladij, nato pa se posamezno ali v skupinah priklatijo v mesta, kjer kradejo in prosjajo. Že sicer nerazni domačini skušajo na začetku gledati na razmere vsaj s kančkom razumevanja, ko pa trume priseljencev začnejo zavzemati hiše domačinov in ko odpovedo vse javne službe, je čas, da »odgovorni« domačini vzamejo stvar v svoje roke. Fikcija, ki opozarja na vedno bolj pereč problem prepada med severom in jugom, je verjetno v multikulturni Belgiji in drugod aktualnejša kot pri nas, toda prav je, da tudi mi postanemo pozorni na te probleme, saj tudi ne bomo večno »imuni« na njih.

T. M.

Filmogled

Beli pramen: Pustolovščine malega bobra – Meche blanche: Le aventures du petit castor

Francija/Kanada, 2008. Režija: Philippe Calderon. Žanr: dokumentarno-igrani pustolovski film.

Živalski filmi s frankofonskega jezikovnega območja so v zadnjih letih dokazali, da so najboljši na svetu (Popotovanje cesarskega pingvina, Nomadi neba...). Zadnje delo v francosko-kanadski koprodukciji je to samo še potrdilo. Ustvarjalci filma so v glavnem Francozi, snemali pa so ga v divjini kanadske province Quebec. Film, ki ga prikazujejo v naših multikinih, je sicer sinhroniziran (govori samo en pripovedovalec), v originalu pa zgodbo pripoveduje francoski igralec Andre Dussolier. Slednja govori o družini bobrov, ki si je naredila jez in dom na eni od kanadskih rek. Mama bobrovka vsak dan z maratonskim delom popravlja jez, ki varuje dom, v katerem sta njen sin Beli pramen in njegova sestra. A nekega dne velika medvedka po nesreči podre jez in voda odnese Belega pramena deset kilometrov stran. Naenkrat se Beli pramen znajde v temnem gozdu, kjer so nekoč njegovega očeta že požrli volkovi. Sedaj pa tudi Beli pramen pade v oči hudobnemu črnemu volku, a se po pomoč zateče k staremu samotarskemu bobru. Tokrat so glavni igralci odličnega filma živali, ki »igrajo« same sebe v okolju, na katerega smo že pozabili, a nas njegova lepota vedno znova presune. Tako lahko oprostimo tudi včasih preveč osladno glasbeno podlago, in sicer redko pripisovanje človeških lastnosti živalim. Toplo priporočamo otrokom, šolarjem in družinam. V Star Maxu. T. K.

Zatočišče preživele inteligence Prekmurja

Pred dvema tednoma so na račun stranke osvraženihih rdečih komunistov organizirali družabno srečanje trenutnega intelekta Prekmurja. Sproščeno razpoloženje so ustvarili dobro vino, prijetno obložena miza in pristna domača muzika šarmantnih mladeničev, ki si ne želijo nadeti imena. Niso manjkale tudi zanimive ženske vseh starosti z različnih vetrov, vse usodno povezane s Prekmurjem. Bil

je idealen »sex v mestu«, ki se je podzavestno dogajal pri vseh udeleženihi. Kulturno pitje, »grickanje« in mežikanje med nasprotnimi poli se je polagoma iz ure v uro prelivalo v vedno globlje sproščujoče seanse. Začeli so se kršiti najstrožji kadilski zakoni. Ko se je izčrpala vsa kritika preteklih in sedanjih komunistov, ko se je izpljuval ves gnev nad sedanjim nemogočim stanjem v regiji, so se začeli bolj kon-

struktivni pogovori o idejah, ki bodo Mursko republiko popeljale v bleščečo prihodnost. Murske elektrarne odpadejo, alternativa so varčne žarnice, tako pravijo odgovorni z RRA Mura. Z žabo in belouško v mrtvih rokavih lahko zaslužimo neprimerno več, če znamo to primerno servirati npr. Belgijcu. Menda so ti nori na te zadeve. Trd oreh so tudi Pomurske lekarne. Zdravilni učinki konoplje vodilnih še

niso dovolj premamili, da bi to pomembno zelišče uvrstili v svojo farmakologijo. Ampak iskra se je vnela. Upajmo, da tudi kak džoint. Definitivno pa je bila sprejeta ideja najbolj inteligentnega veterinarja v Murski republici, da se zapuščeni stari železniški predor v Mačkovcih preuredi v gensko banko. Zbirala se bodo vsa preživela semena vseh mogočih bitij na območju Murske republike. Za kakovosten in

prijeten odvzem semena bodo skrbele izkušene veterinarke. Presežki semena se bodo izvažali v Ameriko. Po tretji uri pa se je odnos do osvraženihih komunistov začel spreminjati. Barva se je prelila v modro, ki pa je vmesna stopnja do dokončne nove barve – zelene. Tudi list lipe se bo moral zamenjati s konopljinim. Seks v mestu je prijeten in zdrav. Dejan Rengeo

Mislišče: Murska republika

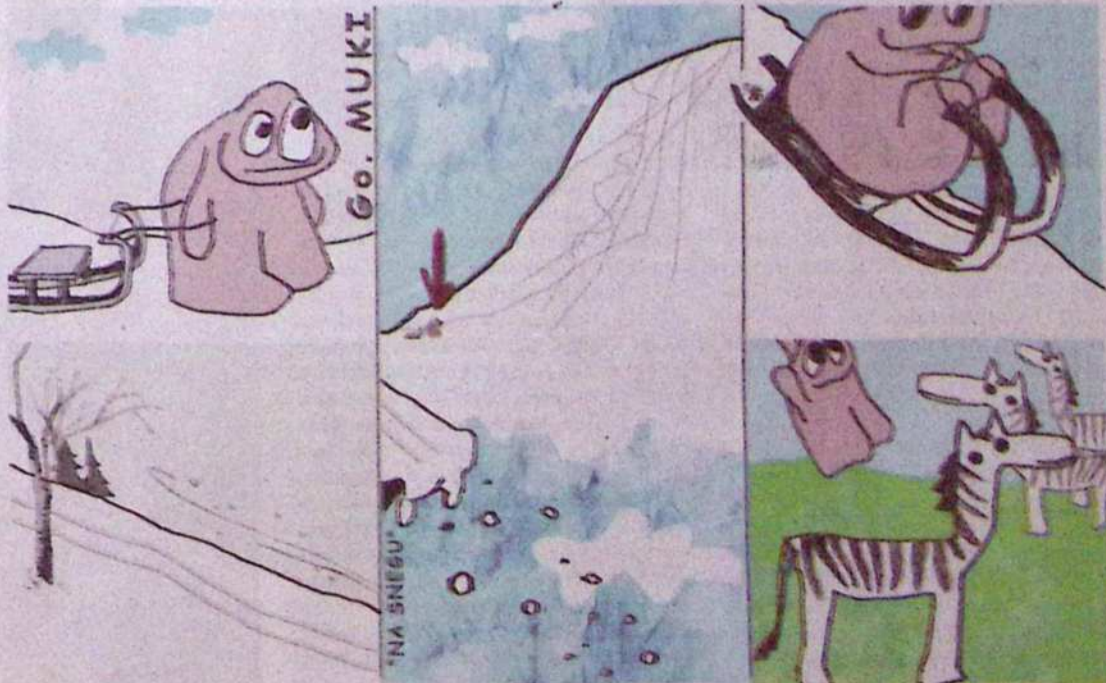

Naenkrat se mi je posvetilo. S kotičkom možganov sem se spomnil plakata, ki sem ga mimobežno videl v eni od elohimskih sob, medtem ko so me vodili skozi prostore. Na njem je pisalo: Jasmin Stavros na evropski turneji – 24. februarja v Oxygenu v Ljutomeru, 25. februarja v M3 v Beltincih in 26. februarja v Sfinj's klubu v Fikšincih! Da, to je to. Soboški svetniki so si ves čas želeli na koncert dalmatinskega Osječana (ali obratno?), a nikakor niso mogli priti do vstopnic. Sam sem vedel, da lahko z dobrimi zvezami, ki sem jih imel z Zvezo dosadnih promoterskih organizacij Pomurja, pridem do zelo poceni vstopnic. Mogoče tako poceni, da bodo celo zastoj. Enkrat sem nekemu svojemu znancu, ki mi je ves čas težil z željo po ogledu bosansko-hercegovskega zvezdnika Emirja Merzihlića, ki je ravno takrat prepeval medplanetarni hit Najpre sam te ubio, a onda te oživio, uspel spraviti vstopnico na skoraj najboljši možni lokaciji. Resda je sedel v kotu na zaboji jabolk, a bil je v drugi vrsti, skoraj čisto naprej. Nekaj podobnega bi mi lahko uspelo tudi sedaj, s, z, oprostite, s Stavrosom. Še posebej bi bilo to pomembno zdaj, ko sta bili v zadnjem času Hrvačija, odkoder je prihajal Jasmin (beri Džezmin, op. p. – pa kdo je to?), in sosednja Slavenija, kamor se je odpravil na svojo evropsko turnejo, v malce slabših odnosih zaradi peskovnika, na katerem sta se obe deželi šli igrati zemljo kras. Od zadnje igre je minilo že precej časa, tako da sta obe že pozabili, kakšno je bilo nazadnje stanje in kdo je koga zadel s palico, in iz te pozabe je vzniknil tudi spor. Ta ni bil tako nedolžen, kot je bilo videti na prvi pogled. Moj bližnji sosed, ki se je ironično pisal Hrvat, ime pa je imel prav tako hrvańjsko – Mario, je šel nekega dne v hrvańjsko prestolnico Za bregom in je za vsak primer vzel s sabo polno striporo o Alanu Fordu. Misli si je: če me bodo Hrvańjci hoteli ujeti, jim bom vrgeł Alane Forde, ki so tam izredno priljubljeni, in tako neopaženo pobegnili. A kako se je zmotil. Ko so ga Hrvańjci ujeli, so pretepli Alana Forda, njega pa potisnili v jarek. Ampak ta spor bi se sedaj lahko zgledil z Jasminom Stavrosom in soboški svetniki. Iz objema mojih misli me je izrgala Blitva, ki je začela z meně trgati vrtnji plašč iz kašmirja znamke Armani, usnjeni plašč znamke Rudi Čajevec, bombažni športni jopič znamke Interpol, pulover znamke Uncle Ben's, rdeči brezrokavnik znamke Polzeta, flanelasto srajco s sivimi črtami znamke Woolworth, podloženo majico z dolgimi rokavi znamke Everglades, majico s kratkimi rokavi znamke Tik tak, kavbojske hlače znamke Džanavejn, dolge spodnje gate znamke Boss in bele nogavice znamke Vse po 0,99 evra.

Natalis Jahnov

V ponedeljek, 26. januarja, se je prva skupina gimnazijcev odpravila na transfuziološki oddelek rakičanske bolnice. S humanitarne akcije prostovoljnega dajanja krvi je namreč Gimnazija Murska Sobota začela praznovanje 90-letnice gimnazije, ki bo potekalo vse leto 2009. Za sodelovanje v krvodajalski akciji se je za sedaj odločilo 29 dijakov, ki so že dopolnili 18. leto, in sedem profesorjev. B. B. P.

Na
lekarniški
tehnici

VAREN ČAJ (2.)

Janez Špringer,
mag. far. spec.

Neželeni učinki čajev so marsikateri. Pomembni so učinki na srce. Kofeinski učinek imajo kava, gvarana in čaj mate, pa tudi ksantini v pravem čaju. Kolmež vpliva na srčni utrip. Strupeno delujejo čezmerni odmerki lipe, peteršilja in svišča. Čezmerni odmerki in dolgotrajno jemanje antrakinonskih odvajal zvečajo učinek srčnih glikozidov, podobno učinkujejo diureticične droge, zaradi katerih se izgubljajo kalij. Nekateri učinki niso nujno neželeni, vendar jih je treba poznati in pri zdravljenju upoštevati. Na vodo ženejo repik, artičoka, regrat, bezeg, brin, gornik, rman in plešec. Krvni tlak znižajo repik, kolmež, jeglič (sprva, nato ga zviša), česen, ingver (sprva, nato ga zviša), glog, hren, bela omela, kopriva, peteršilj, trpotec, žajbelj,

jeglič, beli vratič, česen, hmelj, brin, peteršilj, trpotec, rožmarin, šentjanževka, navadni vratič in rman. Na razvoj neželenih učinkov zdravljenj morajo biti še posebno pozorne bolj ogrožene skupine ljudi. To so nosečnice, doječe matere, otroci in ljudje, ki že imajo kašno bolezen in se že zdravijo z drugimi zdravili. Le za malo zdravljenj je potrjena varna raba med nosečnostjo, zato velja, naj jih nosečnice rabijo le tedaj, ko so pričakovane koristi večje od neljubih tveganj. To velja še toliko bolj za zdravilne rastline, za katere se pogosto misli, da so varne že same po sebi. Že po izkustvu ljudskega zdravilstva se ve, da mnogo zdravljenj z eteričnimi olji povzročijo splav, denimo brin, peteršilj, žajbelj in rman; ta lastnost je s poskusi potrjena za zdravilno učinkovino tujon. Na maternico delujejo tudi druga zelišča, denimo glog, kopriva in list malinjaka. Za nosečnice neprimerna so spodbujevalna

plešec, šentjanževka, sporiš (lahko ga tudi zviša), ženšen (lahko ga tudi zviša) in rman. Krvni tlak zvišajo paprika, kava, mate, gvarana, pravi čaj, lapuh, svišč, ingver (sprva ga zniža), sladki koren, sporiš (lahko ga tudi zniža) in ženšen (lahko ga tudi zniža). Nagnjenost h krvavitvam zvečajo angelika, janež, arnika, kamilica, nageljnovc žbice, beli vratič, česen, ingver, ženšen, hren, divji kostanj, sladki koren, brestovolistni oslad in vrba. Strnjevanje krvi zvečajo repik, bela omela, rman in kopriva. Krvne lipide znižajo artičoka, česen, ingver, trpotec in navadni vratič. Pomirjajo kolmež, kamilica, hmelj, kopriva, pasiflora, žajbelj, plešec, šentjanževka, baldrijan in ženšen (tudi spodbuja). Krvni sladkor znižajo aloja, česen, ingver, brin, slez, kopriva, žajbelj in navadni vratič. Krvni sladkor zvišata sladki koren in ženšen. Delovanje ščitnice zmanjša hren. Imunostimulativni učinek imajo ognjič, ameriški slamniki, ženšen in bela omela. Alergijske pogosteje povzročajo angelika, janež, arnika, artičoka, kamilica,

odvajala v seni, krhliki in aloji. Niti pri sintetičnih zdravilih ni dosti znanega o prehajanju učinkovin v materino mleko, toliko manj pri zdravilnih rastlinah, zato se pitje zdravilnih čajev v splošnem med dojenjem odsvetuje. Otroci smejo užiti le varnejše zdravilne čaje in to v manjših zdravilnih odmerkih, ob kakršnih koli dvomih pa je treba poiskati strokovni nasvet. Denimo, tudi pitje kamilice je lahko problematično, če je otrok nagnjen k astmi in alergijam. Pri ljudeh, ki se že zdravijo z drugimi zdravili, lahko pride do medsebojnega vpliva med njimi in do zvečanega ali zmanjšane farmakološkega učinka, prav tako pa postanejo izrazitejši neželeni učinki. Tako samostojno kot dodatno zdravljenje z zdravilnimi rastlinami potemtakem naj ne bo površno. Strokovna pomoč je dobrodošla, saj si je težko predstavljati, da bi bolnik iz visoke gore zdravstvenih informacij, s katero se ponaša globalni svet, znal vselej sam izluščiti najboljšo zdravstveno informacijo.

Z našega štedilnika

Puranova juha

1000 g purana, 50 g korenja, 80 g čebule, 50 g suhih gob, 20 g moke, 40 g masla, 2 l vode, 10 cl kisle smetane, sol, poper, lovorjev list, peteršilj.

Puranje meso odluščimo od kosti in narežemo na kocke. Maslo v kozici segrejemo, na njem posteklenimo na kocke narezano čebulo in korenje. Dodamo puranje meso z gobami, začini in pražimo, da voda izhlapi. Pomokamo, malo prepražimo, zalijemo z vodo in na slabem ognju kuhamo do mehkega. Na koncu, ko se je juha lepo zgostila, po potrebi še začini in dodamo kisloto smetano. Pred serviranjem potrosimo s sesekljanim peteršiljem.

Nadevana telečja jetra v omaki

700 g telečjih jeter.
Sestavine za nadev: 100 g belega kruha, 80 g poltrajnih klobas, 50 g čebule, 2 jajci, 3 cl olja, sol, poper, peteršiljeve vejice.

Sestavine za omako: 200 g zelene, 60 g čebule, 100 g jabolka, 5 cl olja, 20 cl telečje osnove, sol, poper.

Priprava nadeva: Čebulo narežemo na kocke in na olju prepražimo. Prav tako narežemo kruh in poltrajne klobase. Vse skupaj stresemo v skledo, primešamo jajci, sesekljan peteršilj in začini. Dobro premešamo.

Priprava omake: Zeleno in čebulo narežemo na kocke, na olju prepražimo, dodamo na lističe narezana jabolka, začini in zalijemo s telečjo osnovo. Prevmemo. Telečja jetra narežemo v obliki dveh velikih zrezkov, ki ju na deski rahlo potolčemo, solimo in nadevamo s pripravljenim nadevom. Zavijemo in povežemo z vrstico. Nadevana jetra položimo v primeren pekač, v katerega smo vili pripravljeno omako. Vse skupaj pečemo v pečici 25 minut pri 170 °C. Nato jetra vzamemo iz omake, odstranimo vrstico in narežemo. Omako pretlačimo in vročo ponudimo z jetri.

Grahova tortica

Sestavine za testo: 20 cl piva, 2 jajci, 100 g prosene moke, 50 g pšenične moke, sol.

Sestavine za nadev: 100 g graha, 80 g čebule, 2 jajci, sol, poper.

Sestavine za preliv: 1 jajce, 10 cl kisle smetane.

Jajce v kotličku razžvrkljamo, dodamo pivo, proseno moko, pšenično moko in sol ter gladko razmešamo. Iz tega testa spečemo palačinke v

Branko Časar,
kuharski mojster
v gostilni
Pri Lovenjaku
v Polani

velikosti tortnega modela. Pečeno palačinko položimo v pomaščen tortni model in obložimo z grahovim nadevom. Pripravimo ga tako, da na olju prepražimo sesekljano čebulo, dodamo grah, malo prepražimo, pokrijemo in dušimo pet minut. Nato odstavimo z grelne plošče, malo ohladimo, začini, dodamo jajce in dobro premešamo. Nadev prekrijemo z drugo palačinko in prelujemo s smetano, v kateri smo razžvrkljali jajce. Pečemo v pečici 20 minut pri 170 °C.

Zeljna solata z rozinami

300 g zelja, 150 g korenja, 80 g rozin, 120 g majoneze, 5 cl kisa, sol, poper.

Zelje narežemo na tanke rezance. Korenje naribamo. Rozine pol ure namakamo v hladni vodi. Zelje in korenje stresemo v skledo, solimo, popramo in rahlo premešamo. Dodamo namočene rozine, premešamo in prelujemo z majonezo, ki smo jo razredčili z razredčenim kisom in začini.

Prosene palačinke z repnim nadevom

Sestavine: 2 jajci, 20 cl radenske, 150 g prosene moke, sol.

Sestavine za nadev: 900 g repe, 5 cl olja, 40 g masla, 2 jajci, 50 g drobtin, 50 g sladkorja, 1 vanilin sladkor, sladkor v prahu.

Jajca in radensko razžvrkljamo. Dodamo moko in solimo. Vse skupaj z metlico gladko razmešamo. Pustimo počivati 30 minut, nato spečemo palačinke.

Priprava nadeva: Očiščeno repo naribamo in na olju počasi pražimo toliko časa, da se zmehča. Nato jo preložimo v drugo posodo, da se ohladi. Maslo, rumenjake in kristalni sladkor penasto umešamo. Dodamo praženo repo, vanilin sladkor, drobtine in sneg beljakov. Rahlo premešamo. S tako pripravljenim nadevom premešamo palačinke in jih zložimo v obliki trikotnika. Nadevane palačinke polagamo v pomaščen pekač, kjer jih potrosimo s sladkorjem v prahu. Damo v pečico in pečemo 15 minut pri 170 °C. Vroče postrežemo.

Mlečni izdelki ne redijo

Uživanje veliko mlečnih izdelkov lahko ljudem, ki skušajo ohraniti težo, pomaga pokuriti več maščobe in prejeti več kalorij, ne da bi si povečali težo. V raziskavi niso ugotovili, da bi uživanje priporočenih treh obrokov mlečnih jedi na dan ljudem drugače pomagalo ohraniti zmanjšano težo, vendar pa je pokazala, da so lahko zaužili več kalorij, ne da bi se zredili, kot ljudje, ki niso imeli vsak dan mlečnega obroka.

Besede mode

Maturantski koraki

Tatjana Kalamar Morales

Ko se poje Gaudeamus igitur na maturantskem plesu, gre za veselje, ki ga občutimo v tistem trenutku. Veseli niso le maturanti, temveč verjetno tudi starši in povabljeni. Za dobro počutje in pravi nasmeh na obrazu nam pomaga tudi slovesna oprava. Slednje ne najdemo kar tako v garderobni omari, zato o njej ponavadi razmišljamo že mnogo prej.

Prva obleka

Za mnoge je misel na prvo obleko povezana prav z dogodkom maturantskega plesa. Katera je prava, je tisto vprašanje, s katerim se ukvarjajo mnoga dekleta in tudi fantje že mnogo prej. Moda nam ponuja sanje, prav tako pa tudi dogodek. Nič ni narobe, da se predamo razmišljanju o obleki, morda pa le ne gre pozabiti na osnovno silhueto, ki nam je bila dana ob rojstvu. V življenju se za nekaj kilogramov zredimo, pa spet shujšamo, a resnici na ljubo naša silhueta ostaja zelo podobna. Opazovanje telesa in zavedanje vseh prednosti in pomanjkljivosti, ki jih opazimo, kadar se pogledamo v stensko ogledalo, je tisti dar, ki nas privede do pravega odgovora. Brez svojih želja do barv in detajlov pa tudi ne gre. Najlepše rešitve se rodijo takrat, ko najdejo svojo pot. Na tej poti se morda sklepajo tudi kompromisi, saj so okoliščine za vsakega povsem različne.

Moda

Moda je spremenljivka. Lahko se ji prepustimo ali upoštevamo nepisana pravila večerne garderobe. Morda bo videz bližje klasičnemu,

a to sploh ne bi smelo biti problem. Lažje nam je, kadar se problema lotimo od blizu. Razmislimo o svojih željah, sanjah, a tudi o praksi in dobrem počutju. Naša notranja tehtnica naj skrbno tehtna naše atribute za lepši in nepozaben večerni videz. Ženske obleke se lahko bleščijo na milijon različnih načinov, moške lahko mečejo le milijon različnih senc. Črna moška obleka je še vedno najbolj varna odločitev. Čeprav se zdi, da imajo ženske prednost, ni tako. Vrsta črnih moških oblek je poglavje zase. Izbrati moramo tisto, ki bo s telesom najlepše korakala. Pomembni so ramena, prsi in boki. Širine oblek so na teh mestih od modela do modela različne. Srajca in kravata sta posebno poglavje. K ožji obleki izberimo ožjo srajco in modno ozko kravato. Pri vzorcih ne gre pretiravati, pri barvah pa raje izberimo temnejšo.

Peresa na en in tisoč načinov

Pero je izrastek ptičev, ki ga sestavljajo poroženele celice povrhnjice. Ptičem služi kot izolacija, barva in oblika pa imata vlogo pri spolnem vedenju ali skrivanju pred plenilci. Če si peresa pogledamo od bližje, nas lahko presenetli filigranska struktura posameznih delov, da o prelivanju barv ne govorimo. Peresa vsekakor lahko delujejo kot nekakšna čipka, ki postaja vse bolj modna. Nosimo jo lahko na več načinov, tudi kot slovesno oblačilo. Ker sam vzorec deluje peresno lahko, je uporaba močnih barv skoraj nepotrebna. Srebrna se zdi kot nalašč elegantna.

Kamni na en in tisoč načinov

Različno veliki kamni so družni na najbolj enostaven način, po vzorcu črt. Na enak način si lahko omislimo tudi nakit in modne dodatke. Morda pa tudi rokavice lahko postanejo nakit. Vse, kar je pri črtah treba paziti, je, da nam ustreza njihova smer. Navpične nas optično ožijo in morda lahko to uporabimo sebi v prid. Črte so vedno vznemirljive, ker kažejo smer oz. pot, telo skrivajo in odkrivajo.

Nakit

Zlata barva deluje dokaj nevtralnno in se lahko lepo zliva z idejo peres ali kamnov. Od daleč lahko opazimo pri uhanih samo krog, od blizu pa prelepo strukturo v detajlu. Vsaka organska struktura, ki je usklajena med velikim številom naključnih naravnih linij, je izredno zanimiva. Ni naključje, da narava ponuja največ inspiracije.

Čevlji

Ples je harmonija, tako kot lepa melodija ali slika. Naše srce se odpre po taktu. Prvi koraki so mogoče težavni, a skupaj s sošolci in prijatelji se vse zdi lažje. Lepši del maturantskega plesa so priprave nanj. To je kot zakulisje, kjer se zdi vse bolj resnično. Skrivnosti postanejo del občestva, ki se pomnijo še dolgo. Čez dobrih deset, dvajset ali več let se pogled ob snidenju morda ne bo ustavil na prvih resnih gubicah, ampak bo odkrival svet, ki se je ustavil pri zadnjem plesnem koraku. Spomin lahko ohranijo tudi čevlji. Danes so modni morda z zelo visoko peto in veliko pasov, čez deset let bodo morda stvar posmeha. Ne glede na to, izberimo take, ki so usklajeni z obleko in nam ponujajo neko celostno podobo. Na nekaj plesnih vaj jih prej obujimo, da nam na maturantski večer ne bo prehudo. Z moškimi čevlji ni nič drugače, tudi če nimajo visokih pet.

Obleke naj ustvarjajo spomine. Vsak spomin bližje srcu ohranja mesto v garderobni omari, za katerega nam nikoli ni žal.

Domači vrt

Svež videz majhnega vrta

Natalia Juhnov

Olga Varga

Pravijo, da angleški vrtovi slovijo po barvnih gredah. Ni nujno, da je vrt lep samo spomladi, ko nam bogato zacvetijo čebulnice in gomoljnice, ali poleti, ko je vrt prepoln raznovrstnega cvetja. Po vrtu se lahko sprehodimo tudi pozimi, ga občudujemo in uživamo. Zimzelena iglavci ter zimzelena grmičevje in raznovrstne trave nam to ob snegu in mrazu pričarajo.

Na januarski sprehod po vijugasti tlakovani poti smo se odpravili v Murski Soboti pri gospe Danici in gospodu Milanu Mörcu. Bil je leta 2005, ko so celotni vrt preuredili. Gospa Danica pravi, da nima sposobnosti in dovolj znanja o ureditvi vrtov, zato je vse prepustila strokovnjaku gospodu Cirilu Matku iz Kapce. Gospod Ciril je predlagal, načrtoval, pripeljal rastline, zložil in ob skupnem pogovoru zasadil. Večji del okrasnega vrtička je na južni strani hiše. Po vsej dolžini vrtička je domišljeno speljana vijugasta tlakovana potka, ki jo je predlagal arhitekt Bojan Ficko. Pri glavnem vhodu, kjer je senčna stran, sta dve koriti zasajeni s travami in poleti z enoletnimi vodenkami, ki cvetijo od

maja do oktobra in ponujajo neskončno igro cvetov. Jesenska resa, hortenzija, prekrasna bodika in izander so posajene v polsenčnem prostoru. Spomladi pa se prikažejo rumeni, lila in beli krokusi. Ker je družina Mörec veliko z doma, imajo posajene rastline, ki čez leto ne zahtevajo veliko dela, čeprav gospa Danica pravi, da se po napornem delu v službi najbolj sprosti prav na vrtu. Gre od rastline do rastline in jo po potrebi oskrbuje. Na vrtu ima rada čistočo in red. Kot poletni cvetni paradiz je na sončni zahodni strani posajena visokodebelna vrtnica z drobnimi, rahlo rožnatimi vrstnatimi cvetovi, ki so združeni v majhna socvetja (Rosa »The Fairy«). V okrasnem vrtu pri Mörcvih so rastline, ki jih ne najdemo v vsakem vrtu. Ena izmed njih je zeleno-rumena cedra (Cedrus deodara »Aurea«), ki je prava lepota in dobro uspeva v zavetni legi. Povešava atlaška cedra (Cedrus libani »Pendula«) s povešujočimi vejami kraljuje nad preostalim rastlinjem. Pahljačasti javor kot majhno drevo se zelo dobro obnese v polsenčnem rastišču in je prav primeren za njihov manjši vrt.

Posnetek vrta

Novonastajajoči kotiček za počitek (s pušpani ter oblikovano pacipreso in perjanko)

Ob vhodu povešava atlaška cedra

Visokodebelna vrtnica s podrastjo iz plazeče trdleske

Strokovni nasvet:

Pravijo, da pozimi tudi bogovi počivajo, tako tudi vrt in človek. Pozimi si nabiramo ideje in delamo načrte za tekoče leto. Izdelujemo »hotele za živali« – krmilnice.

Rastline, kot so fuksije, pelargonije in druge lončnice, pregledujemo in prostor zračimo.

Tudi druge listnate lončnice orosimo z mlačno vodo, in ko se posušijo, jih poškrpimo z listnim loščilom, da se listi sveže svetijo.

Naredimo načrt za spomladansko zasaditev korit.

Cedra z rumeno-zelenimi iglicami, ki je pri nas redkost.

Dekoracija v notranjem prostoru, kjer je premalo svetlobe za lončnice.

Lepotica in mornarji

Britanska igralka in model Kelly Brook je na palubi britanske vojne ladje HMS Westminster odprla londonski Sejem navtike, na katerem je več kot petsto razstaviljcev predstavilo luksuzne jahte in navtično opremo. Nič kaj težka naloga za britansko zvezdnico, večšo javnih nastopov, ki je vse skupaj vzela za dobro zabavo. Lansko leto je končala dolgoletno ljubezensko razmerje s hollywoodskim igralcem Billyjem Zaneom in se je zdaj toliko raje vrtela med pripadniki britanske kraljevske mornarice. Seveda pa je dala vedeti, da fantje pri njej nimajo »šans«, ker je že od novembra v srečni zvezi z osem let mlajšim Dannyjem Ciprianijem, članom angleške ragbijske reprezentance.

Slon in lep spomini

Ze leta nazaj začno kmalu po novem letu v Monako prihajati cirkusi z vsega sveta. V sredini meseca se namreč začne njihov praznik, ko se odpre cirkuški festival, ki bo letos že 33. po vrsti. Slab teden dni prej (10. januarja) že mora biti vse nared, saj se takrat podajo po ulicah Monte Carla žonglerji, akrobati, klovnji, ekvilibristi in artisti vseh vrst in narodov. Na paradi sodelujejo na veselje otrok tudi vsi sloni, ki bodo sodelovali v festivalnem programu. Tako je bilo tudi letos. Tam, kjer je cirkus, pa je tudi princesa Stephanie – po družinski dolžnosti pa tudi iz veselja in ljubezni do živali. Po družinski dolžnosti zato, ker vsako leto odpre festival monaški suveren, ob njem pa je takrat zbrana vsa družina. To dolžnost je letos opravil knez Albert. Med prvimi je letos prispel v Monte Carlo ruski cirkus Nikola i Mayorov. Albertova sestra ga je takoj obiskala in se z vso ekipo tudi fotografirala, še najraje pa se je ustavila pri slonih. Te je dodobra spoznala, saj je več kot dve leti trajala njena ljubezenska zveza s Francom Kniem, dresserjem slonov. Ta zveza je v družini povzročila precej hude krvi in pravijo, da oče, knez Rainier II., te zveze ni mogel preboleti.

Ljubezen na dveh kolesih

Sedemkratni zmagovalec kolesarske dirke Tour de France, Američan Lance Armstrong (37), in njegova devet let mlajša prijateljica, biologinja Anna Hannsen, sta se pred kratkim prvič skupaj pojavila v javnosti, in to na način, da naj vsi vidijo, kako čvrsto ju veže strast do kolesarjenja. Čeprav je Anna v tretjem mesecu nosečnosti, je brez problemov trenirala s svojim dragim, katerega so že drugič v njegovem življenju razglasili za medicinski čudež.

Prvič se je zgodilo, ko se je po zdravljenju raka na modih uspešno vrnil v kolesarski šport, zdaj drugič pa zato, ker bo po hudi boleznii ponovno postal očka. Z nekdanjo spremljevalko Christin Richards že ima tri otroke.

Ob vsem tem je neuničljivi Armstrong napovedal ne samo vrnitev k vrhunskemu športu,

ampak tudi osvojitve lovorik. Ze zdaj vneta trenira, da bi bil septembra v popolni formi na letošnji dirki po Franciji. Anna, ki dela v njegovem hu-

manitarnem skladu Livestrong za pomoč obolelim za rakom, ga bo spremljala na treningih, dokler ji bo nosečnost dopuščala.

Najdražja torbica

»Moški, ki ti podari torbico, je nekaj posebnega. Tisti moški, ki ženski podari torbo znamke Birkin, pa je princ na belem konju,« je nedavno povedala igralka Emily Gilmore. Britanski nogometni zvezdnik David Beckham, bi potemtakem bil nekaj takega. On je namreč svoji soprogi za božič kupil »birkinco nad birkinami« (»birkinca« je med poznavalci vzdevek za torbice znamke Birkin), model silver Himalayan, za katero je odštel zajetnih 85.000 evrov, da prav ste prebrali, petinosemdeset tisoč evrov. Torbica je izdelana iz krokodiljega usnja in okrašena z diamanti.

Fantu ni bilo enostavno izbrati darila, saj ima Victoria skoraj vse, kar si poželi, vedel pa je, da je »udarjena« na torbice, saj je že v Los Angelesu za njih potrošila pravo premoženje. Na svetu sta samo dve takšni torbici, čeprav se ne ve, katera je druga srečnica, ki jo lahko nosi. Ob tem so britanski mediji zapisali, da ni dovolj, da imaš toliko denarja, da si lahko takšno torbico privoščiš. Da lahko prideš do nje, moraš čakati najmanj eno leto, lahko pa tudi štiri. Teh torbic ni v prosti prodaji. Ob tem so dodali, da toliko, kot je vredna Victorijina torbica, stane enosobno stanovanje v njenem

rojstnem mestu Harlow ali – da toliko David zasluži v enem tednu z žogobrcem milanskem

klubu Milan, kamor ga je posodil njegov matični klub Los Angeles Galaxy

Victoria je torbico prvič pokazala na nogometni tekmi v prestolnici Dubai. Fant v dresu je eden od njenih treh sinov.

Kri za Palestince

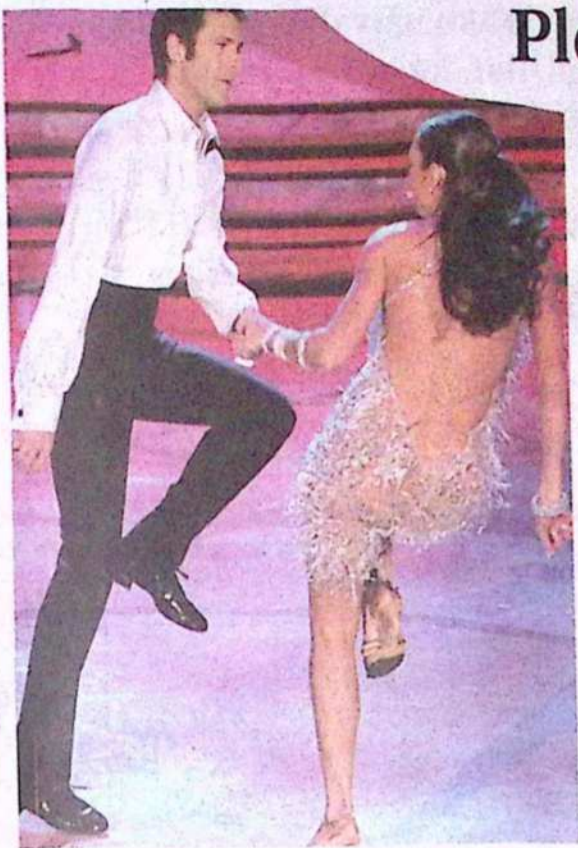

Kraljica Rania Jordanska (39) je z osebnim zgledom pokazala, kako lahko vsa k posameznik ublaži trpljenje in bolečine Palestincev v Gazi.

Čeprav je vojna akcija Izraelcev mimo, se posledice bombardiranja ne morejo odpraviti čez noč. Številne operacije ranjencev se še vedno vrstijo.

Soproga jordanskega kralja, ki je znana po humanitarnih akcijah za pravice otrok in žensk, je tokrat s konkretnim dejanjem dokazala svojo naravnost – namensko, za potrebe palestinskih otrok v gazi, je darovala kri.

Ples zvezd Od pekla do trapeza

Na italijanski nacionalni televiziji RAI UNO so ta mesec začeli predvajati oddajo Ples z zvezdami, ki jo italijanski gledalci lahko spremljajo že peto leto. V konkurenci dvanajstih parov je požel največ pozornosti nastop Emanuela Filiberta Savojskega, sina nesojenega italijanskega kralja. Za ta za plemiški stan nekoliko nenavaden nastop se je 36-letni princ odločil, da bi kaj zaslužil. To je v oddaji tudi priznal. Za sodelovanje v oddaji dobi zvezdnik ali zvezdnica 10.000 evrov. Prinčeva partnerka je Natalija Titova, rojena Rusinja, ki že vsa leta sodeluje v tej oddaji. Za oddajo sta se pripravljala več tednov in očitno uspešno, saj sta se uvrstila v naslednjo oddajo.

»Končno sem pobegnila iz pekla! Ponovno sem zaljubljena in drog več ne pogrešam. Poglejte me! Ali ne sijem!?« se je pohvalila britanska pevka Amy Winehouse (25) in še naprej uživala na plaži karibskega otočju St. Luca, na katerem zbira moč in vse drugo, kar je izgubila v zadnjem času, ko se je predajala alkoholu in drogam. Veliko zabave pri tem ji ponuja razgibanje na trapezu. Veliko sonca, plavanje in vsakodnevne vaje so iz Amy naredile povsem novo žensko. Ob tem, da je pridobila nekaj kilogramov, je na njeno samozavest še najbolj vplivala nova ljubezen, 21-letni britanski študent igranja Joshua Bowman. Posnetek, kako se ljubčkata in božata na plaži, je tako razbesnel nje-nega moža Blakea Fielderja, da je kar iz zapora – zaprt je zaradi številnih prekrškov, o čemer smo na teh straneh že poročali – najel odvetnika, najavil ločitev in vložil zahtevo za izplačilo milijonov dolarjev gotovine ter delitev celotnega njenega premoženja. Zanimivo pa je, da bo morala pevka po britanskih zakonih, kljub bežnemu in še najmanj čvrstemu 20-mesečnemu zakonu – večji del sta živila ločeno, vmes je bil Fielder zaprt –, velik del svojega premoženja, ki ga je sama zaslužila, odstopiti besnemu soprogu.

Nežno je pogledala ...

Tom Brady (31), ameriški nogometni zvezdnik, se ni mogel ućakati valentinovega. Kar januarja je svoji novi ženski svojega življenja, brazilski manekenki Giseli Bündchen (28), postavil usodno vprašanje »Ali hočeš postati moja žena?« Menda je hotel ob tem tudi poklekniti, vendar na žalost ni šlo, ker si je pred kratkim med

tekmo poškodoval koleno. Vse drugo je potekalo po že milijonkrat napisanem scenariju – ona ga je nežno pogledala, malce presenečeno, kot da ne more verjeti, da je vse to res, potem pa nežno dahnila: »Da, dragi!« To se je zgodilo 14. januarja v mirni restavraciji v Los Angelesu, ob pristanu, bogatem šopku in seveda svečah.

V zakon pa Gisele ne bo prišla nedolžna, saj je pred tem doživela romantično zvezo z Leonardom di Caprijem, še pred njim pa z nekom drugim, kar smo na teh straneh tudi zabeležili, vendar vmes pozabili, kako se piše.

Tudi ženin prihaj v zakon z izkušnjami: iz zakona z igralko Bridget Moynahan ima enoletnega sina Johna Edwarda Thomasa, ki pa je ostal pri materi. Datuma poroke še ni, ravno tako se ne ve, ali bo poroka bučna v kakšnem znamenitem losangeleškem lokalu ali pa se bosta ženin in nevesta z

najbližjimi umaknila v Kostariko, kjer ima Gisele hišo.

Nekdanja soproga bitla Paula McCartneya je našla novo ljubezen. To je hotelski uslužbenec Jamie Walker, ki se menda odlično razume tudi z njeno petletno hčerko Beatrice.

Samo prijatelj

»Ne, ne, samo prijatelj je in poslovni sodelavec, nikakršen moj novi ljubimec ni.« je bila kratka kraljica popa Madonna (50), ko se je pred dnevi pojavila v newyorški restavraciji Waverly Inn s Stevenom Kleinom (47). Tokrat je povedala vse po resnici. Steven je ameriški modni fotograf, znan predvsem po kampanjah za modno znamko Calvin Klein, in ne skriva, da je homoseksualec. Madonno je fotografiral za znano ameriško revijo W 2005, zaslužen pa je tudi za oba ovitka njenih dveh albumov.

Nova ljubezen

»Imam voljo do življenja, spet sem začela dobrodelne akcije, ponovno diham s polnimi pljuči, v življenju mi je zopet lepo.« je nedavno povedala, v oddaji ameriške TV-hiše NBC 41-letna Heather Mills, nekdanja soproga Paula McCartneya, ko je promovirala sklad za zdravo prehrano siromašnih otrok v newyorški četrti Bronx.

Ker je Walker markanten moški, lepe postave in pet let mlajši, zlobni jeziki natolcujejo, da je Heather našla novo igračko, kar ji ni bilo težko, saj je vmes postala nova milijonarka. Kot vemo, je nekdanja manekenka, ki je v prometni nesreči leta 1993 izgubila nogo pod kolonom, postala bogatašinja po večmesečnem ločitvenem postopku. Sodišče je na koncu odločilo, da ji mora Paul izplačati 25 milijonov funtov. (Ko je šla razprava h koncu in je Heather že približno vedela, koliko bo »zaslužila« s šestletnim zakonom s Paulom, se je že skoraj pogodila za nakup vile ob Bohinjskem jezeru, vendar so »pametni« Gorenjci zagnali vik in kri, zato je od te namere odstopila.)

O novi ljubezni noče veliko govoriti: »Res je sladek! Enostraven je in skromen in noče, da bi veliko govorila o njem.« To je bilo skoraj vse, kar je v oddaji povedala o novem spremljevalcu. Kakorkoli že, kot Londončanka se odlično počuti v New Yorku. Po spletu okoliščin ali tudi zaradi česa drugega, je kupila hišo nedaleč od rezidence svojega nekdanjega soproga. Skrajšala si je lase, nekoliko shujšala in, kot pravijo, še nikoli ni bila videti tako dobro kot zdaj. K mladostnemu videzu je poleg kratke frizure pripomogla tudi barva las, ki je za nekaj odtenkov svetlejša. Dobrega počutja ne more pokvariti niti tožba nekdanje hčerkinje varuške, 24-letne Britanke Sare Trumble, ki jo toži zaradi mobinga na delovnem mestu. Sara trdi, da je morala početi stvari, za katere se v pogodbi nista dogovorili: s fenom

Heather Mills med TV-oddajo, ko je promovirala dobrodelno akcijo za zdravo prehranjevanje siromašnih otrok newyorške četrti Bronx.

ji je morala sušiti lase ali pomagati pri barvanju las na primer. Heather je odklonila predlog sodišča, da se pogodita, ker meni, da bo na sodišču lahko dokazala svojo nedolžnost.

Končno zima! Kako dolgo bomo lahko uživali v pogledu na zasneženo pokrajino, sem razmišljal, ko sva se z Natašo peljali skozi Mačkovce. Tu so bila po vojni, v petdesetih letih, z obeh strani ceste smučišča. Zdaj stojijo hiše ali so pobočja porasla. To so bili časi! Ni bilo žičnic ne teptalnih strojev. Dopoldne smo se pripeljali z vlakom, se ves dan smučali, vmes pri Nemetu popili dva čaja in ob mraku ponovno sedli nanj ...

Pri Francu Šlihthubru v Gornjih Petrovcih

Tudi te ceste ob progi ni bilo, sem pomislil nekje za gostilno Murc v Stanjevcih, in živo se mi je prikradla v spomin železniška postaja, od koder sem vsako leto kot osnovnošolec na vse svete z vencem zakorakal mimo nekdanje šole navkreber proti šulinskemu pokopališču. Zanesljivo sva se tamkaj morala srečati z Milanom Vincetičem, ko smo potniki pozno popoldne čakali, kdaj se prikaže v daljavi iz petrovske smeri črna lokomotiva, on, otrok, pa se je verjetno že kaj motovillil okrog nas. Redko katera železniška postaja, celo tako majhna, ima to čast, da bi jo kdo tako lepo in tolikokrat opisal, kot jo je Vinci. Bila je njegov dom.

Recesije se ne bojijo

Župana ni bilo doma v pisarni, bil je v gostilni. Ni popival, službeno. Petintrideset krvodajalcev, članov krajevne organizacije Rdečega križa iz Ženavelj, se je vračalo s krvodajalske akcije in zdaj so imeli tukaj skupno kosilo, ki ga plača občina, župan pa jih je šel pozdravit.

Kulturni dom v Stanjevcih. Notranjost je opremljena s slikami ljubiteljskega slikarja Edvarda Gutmana iz Ženavelj. Večje občinske prireditve imajo v dvorani v Križevcih, ki lahko sprejme 500 do 600 ljudi. Naj še omenimo, da se v domu vsak ponedeljek ob 17. uri dobijo Stanjevcani. Pride jih tudi do štirideset, da »odpeščajijo« deset ali več kilometrov po okolici. Franc se je pohvalil, da lansko leto ni odpadlo niti eno srečanje.

Zapustili smo krvodajalce, naj končajo kosilo, mi pa smo se odpravili k nekdanjemu obratu Mure. Od leta 2005 deluje v njem Firma RLS Moda. Sprejel nas je njen direktor Miroslav Topič. Lepo ga je bilo poslušati. V času, ko se v gospodarstvu največ govori o recesiji in krizi, veje iz njegovih besed optimizem. Osemdeset zaposlenih, v glavnem žensk, dela za nemškega proizvajalca, za modno znamko Rene Lezard iz Schwarzacha, kraja nekje pred Frankfurtom. Ustanovitelj in lastnik je z njimi nadvse zadovoljen. Delajo kompletan ženski program, o odpuščenju delavcev ni govora. »Tukaj želim delati do 'penzije', je delavcem povedal direktor, ko so govorili o prihodnosti tovarne in razmerah, to pa pomeni, da se bo delalo vsaj tako dolgo. Gospod Topič skrbi, da vladajo v kolektivu korektni odnosi, da se vsi med razumejo. Pa se, zato ni čudno, da je ob neki priložnosti

od članice kolektiva prišla naslednja domislica, ko so jo vprašali, kaj pomeni RLS: »To pomeni Redno Lepi Slavko ...«

Recesije pa se, če se nekoliko pošalimo, ne bojijo v Petrovcih tudi pri porokah, ki jih opravljajo v postopju nekdanje šole v Stanjevcih. Stavbo so povsem predelali in tako dobili na oko kar prijeten kulturni dom s sto petdesetimi sedeži. To je zdaj neke vrste protokolarni objekt petrovske občine, v katerem tudi poročajo – na izviran način. Svate pričakata župan in matičarka pred vhodom in nato po krajšem programu vsi stopijo v dvorano. Obred se opravi na odru, gostje sedijo v dvorani. Župan vmes poskrbi za dobro voljo, vse skupaj pa obogati krajši kulturni program. Na koncu se prisotni dobijo v predverju ter ob pijači in prigrizku še kakšno rečejo, preden odidejo na slovesnost v domači kraj. Celoten obred traja kakšni dve uri. Odkar so uvedli takšne poroke, so se najmanj podvojile!

30.000 rož in lepo okolje

Župan pravi, da sta mu lepota in urejenost kraja še posebno pri srcu. To mu verjame, saj so bili objekti, ki smo jih obšli in so v lasti občine, vsi po vrsti lepo urejeni. Tam, kjer se zaradi snega to ni moglo videti, se je dalo slutiti. Na pomlad posadijo 15.000 rož in pred poletjem še enkrat toliko. Naj bo vrtec, športni park, kulturna dvorana, mrliška vežica ali karkoli, okolje mora biti urejeno. Zato ni čudno, da tudi pri njem doma okolica ne odstopa od tega načela. Toliko smo se ustavili pri njem doma, da smo se fotografirali ob krušni peči. Ko so obnavljali hišo staršev, za starinsko peč, okrog katere je nekoč sedela družina, niso več našli prostora, pa jo je Franc ponovno sestavil pri sebi v novi hiši, da ga spominja na stare čase. Spet gori v stari peči in spet pečejo v njej, vendar zdaj namesto kruha – pice.

Za trenutek smo obiskali še oljarno Kolo-

Krvodajalci iz Boreče, Martinja, Ženavelj, Šulinec in Neradnovce so ta dan v gostilni Pri Zlati »obnavljali« kri, ki so jo ta dan podarili za neznan nesrečnike.

mana Pojbiča. Našli smo ga v novih prostorih, ki jih pravkar usposablja, da bo vanje preselil predelavo olja. Prve dni aprila naj bi bilo vse nared, da bi lahko začel stiskati bučno seme. Pojbičev mlin je bil zgrajen leta 1952. Sprva ga je poganjal lesni plin. Oljarna je začela obratovati nekoliko pozneje. Starejši od Pojbičevega mlina je Lenarčičev mlin v Neradnovcih. Mlinski kamen so tam prvič pognali leta 1870. Gnala ga je voda iz Male Krke. Danes je turistično usmerjen in tudi vsa okolica je podrejena temu namenu. Dobro ga poznajo tudi kolesarji iz sosednjih dežel.

Konec obiska, vse je šlo z veliko naglico, smo posvetili Križevcem. Silvester Gomboc nam je ponosno pokazal mrliško vežico. Lepo je opremljena in ponuja vse udobje. Pred nekaj leti še Sobota ni imela takšne. Kljub vsemu sem si zaželel, da je še nekaj časa na nikakršen način ne bi potreboval, kar želim tudi našim bralcem.

Joseph Maria R.

Natalia Juhnov

V baru Kaja v Križevcih. Zunaj krepko pod ničlo, v baru prijetno toplo. Ogrevajo s pečjo na drva. Brizganec ali kava, karkoli, ob prasketanju v peči še bolj prija, še lažje steče po grlu.

Koloman Pojbič s soprogom obnovljuje krušni peči v županovi hiši. Mama Frida, brat Janez in sestra Irena so župan

Spomin na stare dobre čase. Šlihthubrovi ob obnovljivi krušni peči v županovi hiši. Mama Frida, brat Janez in sestra Irena so župan

Irma, župan in Silvester Gomboc, sicer član občinskega sveta, pred mrliško vežico v Križevcih v Prekmurju

Direktor RLS Mode, ustanovljene leta 2005, Miroslav Topič z optimizmom zre v prihodnost. Delo imajo zagotovljeno, recesije zaenkrat ne čutijo. Odnosi v kolektivu so vzajemno dobri, delavci so seznanjeni s problematiko.

Kdo ne pozna turističnega doma Pindža v Gornjih Petrovcih? Starejša generacija zanesljivo, mladi niso imeli te sreče, da bi lahko kdaj v tem domu »zažurirali«, saj je pred leti, po daljši agoniji, neslavno propadel. Nekoč pa je bila to točka, katero je bilo vredno obiskati. Edino, kar je danes ostalo lepega od tega doma, je lep razgled. Kakšnih dvesto metrov značne žrte vstran stoji Nedela, cerkev Svete trojice, zdaj že obkrožena z vinogradi. Pravijo, da se da ob lepem vremenu s Pindže videti celo Blatno jezero. Ne bi rekel, ampak legenda naj kar živi. Žalostno je delovala Pindža, ko smo se pripeljali do nje, vendar župan zatrjuje, da se ji obetajo boljše časi, če že ne odlični. Lastništvo so že uredili. Zemljišče, ki ga je kraj nekoč brezplačno odstopil, so ponovno odkupili. V dveh letih nameravajo dom obnoviti, marsikaj dozidati in razširiti. Pindža bi po načrtu dodatno dobila prenočišča, savno, notranji bazen in restavracijo za 300 do 400 ljudi. V sodelovanju s šolo, kjer so različni športni objekti, se lahko ponudba storitev bistveno razširi. Držimo pesti!

Bukto

